

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

FAKULTA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

KATEDRA PLÁNOVÁNÍ KRAJINY A SÍDEL

Lidská teritoria na Pražském předměstí ve
Slaném

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí práce: Ing. arch. Milan Macoun

Bakalant: Matyáš Varga

2023

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Matyáš Varga

Územní plánování

Název práce

Lidská teritoria na Pražském předměstí ve Slaném

Název anglicky

Human territories in Pražské předměstí neighborhood of Slaný, CZ

Cíle práce

Cílem práce je zmapovat a popsat charakteristické rysy teritorií vybraných rezidentů Pražského předměstí ve Slaném a hledat vztah mezi podobou konkrétních teritorií a strukturou prostředí, které je hostí.

Metodika

Literární rešerše v teoretické části práce se bude týkat vztahu člověka k prostředí, popisu lidských teritorií a způsobů jejich zkoumání.

V analytické části bude s vědomím předešlých zjištění charakterizováno prostředí vybrané části obce (řešeného území). Z rezidentů této oblasti bude stanoven výzkumný vzorek a s těmito respondenty budou posléze tvořeny mentální mapy.

Ve výsledcích práce budou záznamy z mentálních map nejprve interpretovány do skutečné podoby existujících teritorií a to jak z hlediska jejich rozsahu, tak vnitřní struktury a charakteru. Poté budou hledány vztahy mezi objektivně popsány vlastnostmi prostředí a podobou zjištěných teritorií.

Závěr práce strukturovanou formou shrne a odůvodní prvky prostředí, které jsou pro tvorbu teritorií stěžejní. Jakým způsobem mohou lidská teritoria ovlivnit kvalitu prostředí zase bude námětem diskuze, v rámci které budou praktické výsledky práce kladeny mj. do kontextu teoretických zjištění z rešerše.

Doporučený rozsah práce

dle Nařízení děkana č. 1/2020 – Metodické pokyny pro zpracování bakalářské práce na FŽP

Klíčová slova

územní plánování; člověk a prostředí; mentální mapy; mapování prostředí; teritorialita

Doporučené zdroje informací

- BRUBAKER, R. – COOPER, F. Beyond „Identity“. In: Theory and Society, Vol. 29, No. 1. Heidelberg: Springer, 2000.
- FRANTÁL, B. – MARYÁŠ, J. (eds.) Prostorové chování: vzorce aktivit, mobilita a každodenní život ve městě. Brno: Masarykova univerzita, 2012. ISBN 978-80-210-5756-2.
- HYNEK, A. Mentální mapy kulturní krajiny, In: Krajina jako domov. Žďár nad Sázavou: IMPRESO, 1996.
- LYNCH, K. *Good city form*. Cambridge, Mass.: MIT Press, 1984. ISBN 0-262-62046-4.
- LYNCH, K. *Obraz města : the image of the city*. ISBN 80-7273-094-0.
- MATOUŠEK, R. – OSMAN, R. – UNIVERZITA KARLOVA. *Prostor(y) geografie*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2733-5.
- SACK, R.D. Human territoriality: Its theory and history. Cambridge: Cambridge University Press, 1986. ISBN 0-521-26614-9.

Předběžný termín obhajoby

2022/23 LS – FŽP

Vedoucí práce

Ing. arch. Milan Macoun

Garantující pracoviště

Katedra plánování krajiny a sídel

Elektronicky schváleno dne 16. 9. 2022

prof. Ing. Petr Sklenička, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 31. 10. 2022

prof. RNDr. Vladimír Bejček, CSc.

Děkan

V Praze dne 29. 03. 2023

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma: Lidská teritoria na Pražském předměstí ve Slaném vypracoval samostatně a citoval jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použil a které jsem rovněž uvedl na konci práce v seznamu použitých informačních zdrojů.

Jsem si vědom, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědom, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzí tištěnou a že s údaji uvedenými v práci bylo nakládáno v souvislosti s GDPR.

Ve Slaném dne 29.3.2023

.....

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji zejména vedoucímu práce, panu Macounovi za možnost konzultací a za připomínky k obsahu práce. Dále bych chtěl poděkovat všem respondentům za jejich čas a ochotu kreslit jejich mentální mapu. V neposlední řadě bych chtěl poděkovat rodině a přátelům za podporu během psaní práce.

ABSTRACT

The bachelor theses deals with mapping and describing territories of selected residents of the Pražské suburbs in Slaný and it tries to find relation between shape and structure of the environment. This work will examine territories at Pražské suburbs in Slaný with main focus on residents of Okružní street. Residents of Okružní street will be drawing their mental maps of environment in which they spend most of their time. Mental maps will partially come from maps of Kevin Lynch but the biggest similarity will be with regular map. Then I'll describe and redraw these maps and I'll make one final map out of these where whole range of territory and most used part of the territory will be seen. In results there will be original maps and their redraw counterparts together with the final map. Benefit of this work will be in finding and describing territories of Pražské suburbs residents.

Key words: mental map, human territories, Slaný, environment mapping

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá mapováním a popisem teritorií vybraných residentů Pražského předměstí ve Slaném a dále hledáním vztahu mezi podobou a strukturou prostředí. Práce bude zkoumat teritoria na Pražském předměstí ve Slaném s hlavním zájmem o residenty Okružní ulice. Residenti Okružní ulice budou kreslit své mentální mapy prostředí ve kterém se nejvíce pohybují. Mentální mapy budou částečně vycházet z Lynchovské mapy, ale nejvíce podobné budou klasické mapě. Já pak tyto mapy popíšu a překreslím a udělám z nich jednu finální mapu, kde bude vidět celkový rozsah teritoria a také nejpoužívanější části teritoria. Ve výsledcích pak budou původní a překreslené mapy společně s jejich popisem a finální mapou. Přínos práce je ve zjištění a popisu teritorií residentů Pražského předměstí.

Klíčová slova: mentální mapa, lidská teritoria, Slaný, mapování prostředí

Obsah

1	Úvod	1
2	Cíl.....	2
3	Metodika.....	2
4	Literární rešerše	3
4.1	<i>Lidská teritorialita.....</i>	3
4.2	<i>Behaviorální geografie.....</i>	6
4.3	<i>Mentální mapy.....</i>	9
4.3.1	Lynchovské mentální mapy	11
4.3.2	Gloudovské mentální mapy	13
4.3.3	Postup zpracování mentální mapy.....	15
5	Analytický část	17
5.1	<i>Vymezení zájmového území.....</i>	17
5.2	<i>Historický vývoj území</i>	18
5.3	<i>Struktura a kompozice Pražského předměstí.....</i>	19
5.3.1	Způsob popisu	19
5.3.2	Obytná oblast	19
5.3.3	Průmyslová oblast	21
5.3.4	Slánská hora	21
5.3.5	Významné prvky v krajině	21
5.4	<i>Tvorba mentálních map.....</i>	22
5.4.1	Výběr zájmové skupiny	22
5.4.2	Způsob získání map	23
5.4.3	Rozbor jednotlivých map	23
6	Výsledky.....	24
6.1	<i>Mapa 1</i>	24
6.2	<i>Mapa 2</i>	25
6.3	<i>Mapa 3</i>	26
6.4	<i>Mapa 4</i>	27

6.5	<i>Mapa 5</i>	28
6.6	<i>Mapa 6</i>	29
6.7	<i>Mapa 7</i>	30
6.8	<i>Mapa 8</i>	31
6.9	<i>Mapa 9</i>	32
6.10	<i>Mapa 10</i>	33
6.11	<i>Společná mapa</i>	34
7	Diskuse	35
8	Závěr a přínos práce	37
9	Přehled literatury a použitých zdrojů	38
10	Seznam obrázků	41
11	Seznam příloh	42

1 Úvod

Lidská teritorialita jako téma je poměrně nový vědní obor, který nemá tak široké rozšíření v literatuře jako jiné formy teritoriality. Tím myslím převážně zvířecí teritorialitu, která je zkoumána mnohem déle a do větších detailů. Je ale důležité vědět, že mezi těmito tématy je značný rozdíl, jelikož lidé se nechovají jako zvířata a jejich teritoria jsou mnohem více symbolická a mohou se také často měnit (Schmeidler 2001).

Mezi autory, kteří se tímto tématem zabývali a zabývají patří v zahraničí například Robert David Sack a v českém prostředí je to například Robert Osman. Téma je zkoumáno přibližně od druhé poloviny 20. století. Myslím si, že větší zájem o toto téma by mohl pomoci hlavně při rekonstrukcích stávajících částí měst s problémovým navržením veřejného prostranství. Kromě toho by téma mohlo pomoci i při návrhu měst nových.

Kromě lidských teritorií se tato práce bude zabývat tématem mentálních map, kde se pokusím tato témata co nejvíce provázat mezi sebou. Mentální mapy jsou zajímavé v tom, že ukazují co člověk ví o prostředí bez toho aniž by to musel říkat a občas aniž by si to uvědomoval. Fungují jako navigace, kterou máme když procházíme po několikáté nějakým terénem (Lynch 1960). Existují 2 druhy mentálních map, kde oba jsou pojmenovány po svých autorech. Existuje Lynchovská mentální mapa, která se zajímá hlavně o percepci. A druhá mapa je Gloudovská, která se zajímá o preference. Pro tuto práci bude potřebnější mentální mapa Lynchovská, ale samotné mentální mapy, které použiji v práci budou mít pouze náznak Lynchovské mapy. Já osobně jsem měl zájem o práci s mentálními mapami, protože jsou zajímavým souborem informací o daném člověku a prostředí.

Pražské předměstí ve Slaném jsem si zvolil převážně proto, že tu sám bydlím od narození a mám k místu vztah. Zároveň se jedná o zajímavou oblast, jelikož se nachází na návětrné straně města a je obklopena průmyslovými areály. Je tedy zajímavé sledovat jak lidé vnímají jednotlivé části sídliště.

2 Cíl

Cílem bakalářské práce je zmapovat a popsat charakteristické rysy teritorií vybraných residentů Pražského předměstí ve Slaném. Mapování teritorií bude pomocí mentálních map. V práci také bude zjištěn celkový rozsah teritorií společně s nejčastěji používanými částmi Pražského předměstí.

3 Metodika

Literární rešerše bude zpracována na základě vědeckých článků, odborných knih, internetových zdrojů a disertačních nebo rigorózních prací. Literární rešerše se bude zabývat vztahem člověka a prostředí, tedy tématem lidských teritorií, behaviorální geografii a dále tématem mentální mapy.

V analytické části bude charakterizováno prostředí, které se bude dále zkoumat. K popisu tohoto území budou použity znalosti získané v literární rešerši. Popsáno bude celé Pražské předměstí, nejdříve z hlediska širších vztahů a dále budou rozebrány jednotlivé části předměstí. Následně bude v analytické části stanoven vzorek respondentů, se kterými se budou tvořit mentální mapy. Tvorba mentálních map bude založena částečně na Lynchových mentálních mapách a částečně na klasických mapách, které známe z internetu. Respondent svou mapu tvoří na papíru o velikost A3 nejdříve tužkou. Kreslí prostředí, kde se nejčastěji pohybuje a kde tráví svůj volný čas. Následně je mapa barevně doplněna pro lepší přehlednost.

Ve výsledcích budou mapy nejdříve překresleny v programu autocad do skutečné podoby s důrazem na veřejné prostředí, ve kterém se resident pohybuje. Dále budou všechny mapy popsány nejdříve čistě popisně, tedy co můžeme vidět na mapě. A dále budou popsány mé posudky mapy, kde budu přemýšlet, proč jsou části mapy zakreslené tak jak jsou. V poslední řadě dojde k překrytu všech map přes sebe do jedné finální mapy pomocí programu gimp. V této mapě budou vidět nejčastější veřejná prostranství, která residenti považují za své teritorium. Finální mapa bude také popsána.

V diskusi se nejdříve zaměřím na to, jak jinak by vypadaly výsledky, pokud bych zvolil jiný metodický postup. Dále se vrátím k literární rešerši a pokusím se potvrdit nebo vyvrátit určitá tvrzení. V závěru pak vyhodnotím své výsledky, zhodnotím vlastní poznatky k tématu lidských teritorií a napíši možný přínos práce.

4 Literární rešerše

4.1 Lidská teritorialita

Teritorialita obecně

Slovo teritorium vzniklo odvozením ze 2 latinských slov, jedná se o podstatné jméno terra neboli česky země a sloveso terrere což je česky varovat. Z toho vyplývá že teritorium se bude zabývat defenzívou prostoru a udržení hranic tohoto prostoru (Gold 1982). Nejčastější chápání teritoriality je od biologů, kteří odkazují na teritorialitu zvířat a nazývají lidskou teritorialitu její odnoží. Podle Roberta D. Sacka je ale tento pohled nesprávný, jelikož člověk obývá nějaké teritorium kvůli moci a ne kvůli instinktu. U věd biologických, má teritorialita význam spíše v konkurenčním principu mezi jednotlivými druhy (Sack 1986).

Teritorialita zvířat

První zachycení teritoriality u biologů pochází ze 17. století a za průkopníka tohoto oboru je brán John Rayem, který zkoumal teritoria slavičků. Zkoumání na zvířatech pokračovalo dále až do 20. století. Hlavním druhem zájmu byly ryby. Ryby ale nevyužívají teritoria tolik jako savci, ptáci a obojživelníci (Schmeidler 2001). To co je společné pro všechny druhy, je regulace populace. Tedy kolik může žít živočichů nebo rostlin na daném teritoriu aniž by byly vypotřebovány zdroje daného teritoria, u lidí místo regulace populace jde o regulaci konfliktů (Osman 2014).

U živočišných druhů je tedy teritorialita hlavně brána jako druh chování, který má za úkol udržet určité teritorium, které daný živočišný druh využívá na základní potřeby. Tyto potřeby jsou páření, úkryt před predátory nebo jako zdroj potravy (Bell et al 1984). Dnes je teritorialita zvířat používána hlavně v oboru sociobiologie. Je zde chápána jako strategie živočichů ochránit své prostředí před stejným druhem. Dále je důležité vědět, že teritorialita není mezidruhová, tedy když z bytu vyháníme mouchu nejedná se o teritorialitu, ale když vyháníme souseda, tak ano (Nešpor 2018).

Lidská teritorialita a příklady

Teritorialita pro lidi je strategie ke kontrolování lidí a věci pomocí kontrolování prostoru. Nejčastější forma je osobní vlastnictví, ale teritorialita se objevuje mnohem častěji než si uvědomujeme a používáme ji každý den. Teritorialita má různé formy, některé můžeme vidět po celém světě, ale některé se vyskytují pouze v určitých časových intervalech. Například indiáni využívali půdu jinak než angličtí kolonizátoři,

kteří přijeli do Ameriky. Indiáni používali pole komunitně a více spolupracovali kdežto nově přistěhovalí rozdělovali půdu na určité individuální pozemky (Sack 1986). V lidské teritorialitě je řada funkcí značně jiná v porovnání s teritorialitou živočichů. Lidé také potřebují zdroje živin nebo se pářit, ale náš životní prostor je zdaleka více symbolický než u živočichů, a tak se jednotlivé funkce hůře měří. Lidé také nepotřebují stejně využívat prostředí, protože používají jiné prostředky jako jsou peníze nebo moc (Osman 2014).

Teritorialita u lidí je forma chování v prostoru a je hlavně chápána jako nástroj ovládání, působení nebo ovlivňování jiných lidí a zdrojů v dané oblasti. Kromě toho je to nástroj sociální moci, který využíváme k uspokojení určitých potřeb. Jak již bylo řečeno, teritorialita není motivována biologicky, ale spíše sociálně a geograficky. Proto souvisí s tím, jak co využíváme a jakou hodnotu dáváme určitým místům. Tyto vztahy se ale mohou často měnit a mají vždy určitý trend v průběhu času (Sack 1986). Dle Kleina je teritorialita u člověka rozdělena do několika skupin. U prvního druhu je potřeba nějaký oficiální akt, kterým si člověk vymezuje soukromý prostor, a u druhé skupiny vznikne prostor nahodile a jeho udržování je prováděno neoficiálními dohodami (Klein et Fraňková 1997).

Rozdíly mezi lidmi a zvířaty

Čtyři hlavní rozdíly mezi lidmi a zvířaty popisuje Schmeidler. Zaprvé lidé nemají teritoriální chování z důvodu zachování populace, ale ze sociálního a kulturního důvodu. Zadruhé teritorium se nemusí vztahovat pouze na oblasti, ale můžeme mít vztah i k objektu nebo myšlence. Třetí rozdíl je, že teritorium je zdaleka více symbolické a pokud přijdeme na pozemek k agresivnímu majiteli, nebude reakce na náš příchod útok, jelikož člověk má zdaleka více možností volby. A za čtvrté, člověk si teritorium vytváří kvůli soukromí a kvůli estetice, díky kterým mu teritorium může přinést značné emocionální zážitky (Schmeidler 2001).

Definice lidské teritoriality

Definice lidské teritoriality musí být široká, aby zahrнула všechny aktivity které se s ní spojují. Teritorium je vymezená plocha s jasnou formou udržování. Upozornit na vlastnictví teritoria může například cedule, kde majitel teritoria musí prosazovat svůj nárok na dané teritorium. Můžeme si ho jednoduše představit jako pokoj, třídu, město nebo silnici, ale teritorium má mnohem hlubší definici. Nejjednodušší definice je kontrola nad určitou oblastí, ale dle Sacka tato definice nestačí a musí zahrnout to, že teritorialita zahrnuje pokus o vliv nebo o působení na lidi i na zvířata. Definice dle

Sacka je tedy „*pokus jedincem nebo skupinou lidí ovlivnit, působit nebo ovládat lidi, jevy nebo vztahy vymezením a prosazením kontroly nad určitou oblastí*“. Skupina nebo jedinec nemusí kontrolovat pouze jedno teritorium a některá místa by bez teritoriální kontroly vůbec nemohla existovat (Sack 1986).

Výzkumy a zjištění lidské teritoriality

Nejrozsáhlejší výzkum lidské teritoriality začal ve 20. století. Důležité zjištění této doby je časová teritorialita, která spočívá ve využívání prostoru různými skupinami v různý čas. Jako první to popsal Suttles, který zjistil, že v Chicagu existují místa, která jsou navštěvována různými etnickými skupinami, ale tato místa nejsou nikdy navštěvována ve stejný čas (Bell et al 1984). Lidská teritorialita se také může značně měnit podle toho, v jaké společnosti se člověk vyskytuje. Například bylo zjištěno, že gangy se chovají zdaleka více teritoriálně a i si svoje teritorium často značí, hlavně grafity. Podobných příkladů z druhé poloviny 20. století je hodně. Na závěr zmíním, že dle výzkumu Marcera a Benjamina jsou muži více náchylní na své teritorium a že je častěji rozsáhlejší než ženské (Bell et al 1984).

4.2 Behaviorální geografie

Co je behaviorální geografie

Behaviorální geografie je vědní obor který se zabývá zkoumáním a analyzováním lidských aktivit v čase a prostoru pomocí rozkládání celku na jednotlivé aktivity jednotlivých lidí (Montello 2013). Hlavním významem behaviorální geografie je poznání vztahu chování jedince v prostoru a objevování toho prostoru. Geografové se v dnešní době zastávají tvrzení, že lidské prostorové chování je nejvíce ovlivněno vlastní interpretací reality. Hlavním faktorem, který ovlivňuje chování člověka v prostředí, jsou jeho potřeby. Ale náhled na potřeby se mění podle autora. Když chceme sledovat jejich důležitost musíme sledovat představy, motivy a informace, který ovlivňují rozhodování jedince (Drbohlav 1990).

Vznik a historie behaviorální geografie

První zmínky o geografii jako takové pochází od mimoevropských civilizací jako je Čína, která využívala geografické znalosti například při výstavbě cest. Geografie jako věda ale přichází později a to kolem 6. století před naším letopočtem v antickém Řecku. Geografické poznatky této doby jsou od známých historiků a filozofů jako je Eratosthénés, který jako první přišel se slovem geografie jako složení slov geos a graphein neboli země a psaní. Důležité je podotknout, že geografie v této době měla spíše charakter popisný. Další velký rozmach geografie přichází v 16. století, kde byly objevovány různé pevniny díky expedicím evropských zemí. Ve 20. století přichází počítačová technika, která jednak zjednodušuje práci geografů, ale na druhou stranu jim práci přidává.

Behaviorální geografie přichází v 70. letech 20. století společně s humanistickou a radikální geografii (Čerba 2004). Počátky behaviorální geografie spadají pod behaviorismus, který zkoumá chování a předpokládá, že jednotlivé psychologické jevy jdou pozorovat přes reakci živočicha na jeho okolí (Sedláková 2004). V 80 letech se vyvíjí hlavně v zahraničí, v zemích jako je USA, Kanada, ale i Polsko a v této době dostala světové uznání jako vědní obor (Drbohlav 1990).

Změny a obraty behaviorální geografie

Geografie v poslední době prošla několika významnými kulturními obraty, které na ni změnilы pohled. První obrat je ekonomický, nebo přesněji obrat vlivu ekonomických vztahů. Před obratem se geografie zaměřovala na typického jedince, který nebyl ničím speciální, choval se racionálně a neměl jasné preference. U tohoto

člověka je snadné odhadnout jak se bude chovat, a proto tento příklad v praxi často nenajdeme. Další obrat je ve vztahu k moci, jelikož některé skupiny mohou mít značnou výhodu a jiné nevýhodu. Tento pohled byl často přehlížen, ale v posledních letech dochází k obratu, který můžeme vidět také u prostoru, kde geografie přebírá poznatky z oborů negeografických. Důležité je také myslet na to, že společnost se neustále vyvíjí a nic není předurčeno a všechny tyto obraty se stále formují a mohou přijít nové (Matoušek et Osman 2014).

Definice behaviorální geografie

Dle Drbohlava definice behaviorální geografie je že to je *„jeden ze směrů socioekonomické geografie vycházející z předpokladů, metod a konceptů behaviorismu a soustřeďující se na identifikaci poznávacích procesu, skrze něž individua přijímají a reagují na atributy prostředí, které je obklopuje“*. Problém je v tom, že behaviorismus a behavioralismus jsou odlišné termíny. Behavioralismus je směr u kterého se vědci snaží nahradit tradiční teorii o vztazích člověka ale naopak behaviorismus je ta tradiční teorie, kterou se behavioralismus snaží vytlačit (Drbohlav 1990).

Kritika Behaviorální geografie

Behaviorální geografie je kritizována kvůli své různorodosti s hlavním dílem od T. E. Buntingema a L. Guelkema. Jejich dílo kritizuje nedostatečné teoretické poznatky o vědním oboru a malé zapojení ostatních vědních disciplín a různorodost postupů při výzkumu. Ale i přes to dosáhly behaviorální geografové řady pozitivních výzkumů, které ukazují důležitost behaviorální geografie (Drbohlav 1990).

Vědní obory okolo behaviorální geografie a její využití

Hlavními vědními obory kolem behaviorální geografie jsou geografie a kartografie, ale dotýká se i psychologie, lingvistiky, plánování, architektury a dalších (Montello 2013). Geografie propojuje všechny tyto vědní obory za dosažením jednotného výsledku, toto propojení je jak vnitřní tak vnější. Vnitřní propojení zajišťuje spolupráci mezi jednotlivými geografickými obory a vnější zajišťuje spolupráci mezi ostatními vědními obory (Čerba 2004).

Behaviorální geografie se také objevuje v mnoha praktických oblastech a procesech jako jsou mentální mapy, proces rozhodování a poznávání, prostorové představy učení se o prostoru (Drbohlav 1993). Další výzkumy se zabývají motivací, postoji, zálibami a mírou risku nebo prostorovým chováním dětí, chováním při přírodních katastrofách nebo časové geografii (Drbohlav 1990).

Hlavní myšlenka behaviorální geografie

Důležité je zkoumat každého člověka samostatně a počítat s tím, že každý člověk je unikátní (Montello 2013). Nemusí se jednat pouze o jednotlivce, ale maximálně se jedná o malé skupiny lidí. Toto je neobvyklé pro tradiční geografický pohled, který zkoumá spíše soubor lidí (Drbohlav 1990).

Myšlenka behaviorální geografie spočívá v tom, že lidské chování a interakci lze zlepšit, pokud budeme mít reálný předpoklad v tom, jak se lidé ve skutečnosti chovají. Při zkoumání jednotlivých lidí je důležité se zaměřit na to, čemu člověk věří nebo co ví, protože člověk má tendenci dělat to, o čem si myslí, že je pravdivé. To, co si lidé myslí zase vzniká z toho, jak se narodí a v jakém prostředí žijí. Lidé pak dávají najevo tyto znalosti například pomocí jazyka nebo map. Další důležitá část behaviorální geografie jsou vztahy mezi prostředím ve kterém člověk žije a člověkem samotným, tyto vztahy se mění a jsou oboustranné (Montello 2013).

Všechno, co nás obklopuje v různých částech prostředí má pro nás nějaký význam, kterému přiřazujeme určitou hodnotu. Tyto hodnoty pak ovlivňují například to, kde se pohybujeme nebo také to, co můžeme brát jako naše teritorium (Spilková 2006).

Co zkoumá behaviorální geografie a jak

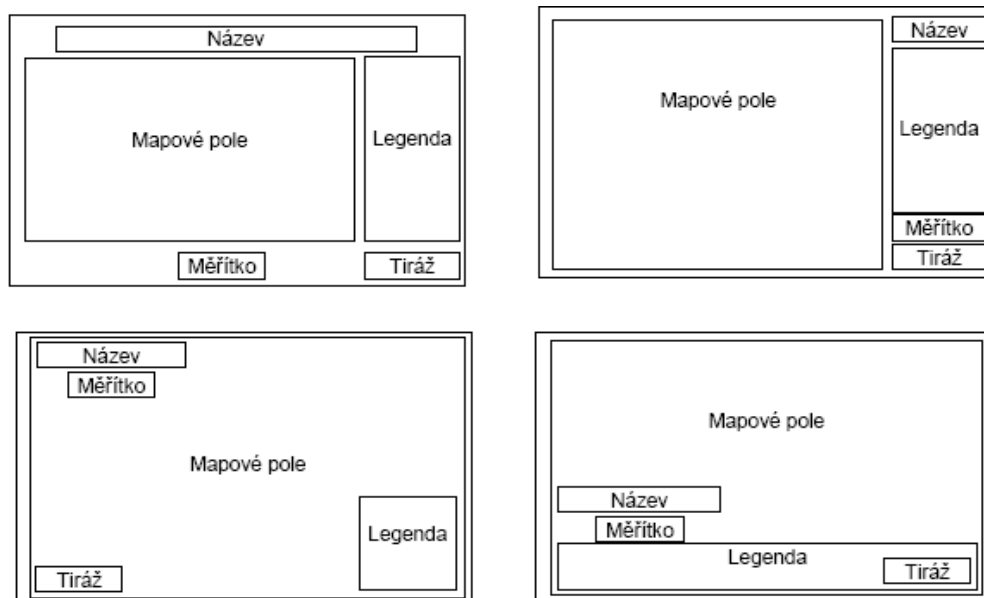
Výzkum behaviorální geografie probíhá pomocí disciplín z jiných vědních oborů, hlavně socioekonomická geografie. Zkoumány jsou hlavně pravděpodobnosti určitých charakteristik, prostorové interakce, reakce na změny a podobné. Významnou roli ve výzkumu mají dotazníky, jelikož dotazník bývá hlavní zdroj informací. Ty se dále zpracovávají pro získání informací od respondenta. Výstupy z dotazníků nebo matematické výstupy pak mohou být zpracovány graficky do map nebo plánků podobných mentálním mapám (Drbohlav 1990).

4.3 Mentální mapy

Mapy obecně a jejich struktura

Mapy jako takové jsou projekce, které nám symbolicky zobrazují prostorové prvky. Jejich obsah je čistě na autorovi, který určuje co bude zahrnuto a jak to bude zobrazeno. Při jejich vytváření je důležité udržovat určitý grafický design kvůli jejich přehlednosti (Götz et Holmén 2018).

Důležitá část každé mapy je její měřítko, to udává, jak je mapa zmenšena oproti skutečnosti (Demek et Horník 2005). Velký rozdíl mezi mapou mentální a kartografickou je, že mentální mapa nebude mít stanovené přesné měřítko, a tedy vzdálenosti mohou být často zkreslené. Další důležité části mapy jsou název, legenda, mapové pole, severka a tiráž, příklady rozložení mapy jsou na obrázku 1. Název mapy určuje jakému tématu se mapa bude věnovat. Legenda nám říká co jednotlivé značky a šrafy v mapě znamenají, význam jednotlivých šraf a značek je vysvětlivkou. Mapové pole je nejdůležitější prvek každé mapy. Je na něm samotná mapa a proto by tento prvek měl být největší ze všech. Na konec tiráže je nejčastěji tabulka, kde je uvedeno jméno autora, místo vydání a rok vydání (Seemann et Janata 2013).

Obrázek 1: Příklady rozložení mapy (Voženílek 2002)

Mentální mapa může mít všechny tyto prvky, ale zároveň je mít nemusí, záleží hlavně na autorovi, na podrobnosti mapy a na účelu mapy. Jelikož je ale design na tvůrcích a spočívá tedy na jejich rozhodnutí, můžeme říct, že všechny mapy od těch v atlasech, po ty na chytrých telefonech mají prvky mentální mapy (Götz et Holmén 2018).

Rozdíly mezi klasickou mapou a mapou mentální

Autorem, který jako první přišel s pojmem mentální neboli myšlenková mapa je Tony Buzan. On říká, že mentální mapy jsou nástroj, při kterém člověk, který zpracovává informace zapojí obě mozkové hemisféry. Toto má kladný vliv na to jak si jednotlivé věci budeme pamatovat (Buzan 2007). Ale stále je zde způsob jak rozlišovat rozdíly mezi mapami kartografickými se kterými se setkáváme každý den a mentálními, které jsou v mysli jednotlivců nebo skupin. Mentální mapa každého člověka je unikátní, protože každý má nějaké jiné zkušenosti a každý má nějaké jiné informace a mentální mapa reflektuje zrovna tyto aspekty našeho života (Götz et Holmén 2018).

Mentální mapy a behaviorální geografie

Mentální mapy jsou součástí behaviorální geografie, což je geografický obor, který se zabývá chováním v prostoru. Silně navazují na uspořádání území a na kvalitu toho území a zkoumání chování jednoho člověka nebo skupiny lidí. Mentální mapa potom vzniká v mozku těchto subjektů a díky kreslení jak na papír, tak na počítači je lidé mohou mezi sebou sdílet. Takovéto mapy pak ukazují uspořádání a kvalitu prostoru o kterém dotazovaní něco vědí a zakreslení odráží jejich psychiku, emoce a chování (Herink et al 2014).

Lynchovské a Gouldovské mentální mapy

Mentální mapy brány více z demografického hlediska se dělí na dva druhy a jsou pojmenovány podle jejich autorů. Oba autoři definují mentální mapy jinak a dle jejich definic se dělí na mapy dle preferencí (Gould) nebo na mapy o percepci (Lynch). Autorů, kteří se zabývají problematikou mentálních map je více, ze zahraničních je to například Rodney White a z domácích je to Drbohlav nebo Bláha (Pánek et al 2018). Definice mentálních map se mohou měnit dle autora, dle Drbohlava, je to „grafické vyjádření představ člověka o geografickém prostoru, nejčastěji o jeho kvalitě nebo uspořádání“. Tato definice platí jak pro Lynchovský tak pro Gouldovský typ (Drbohlav 1991).

Kritika mentálních map

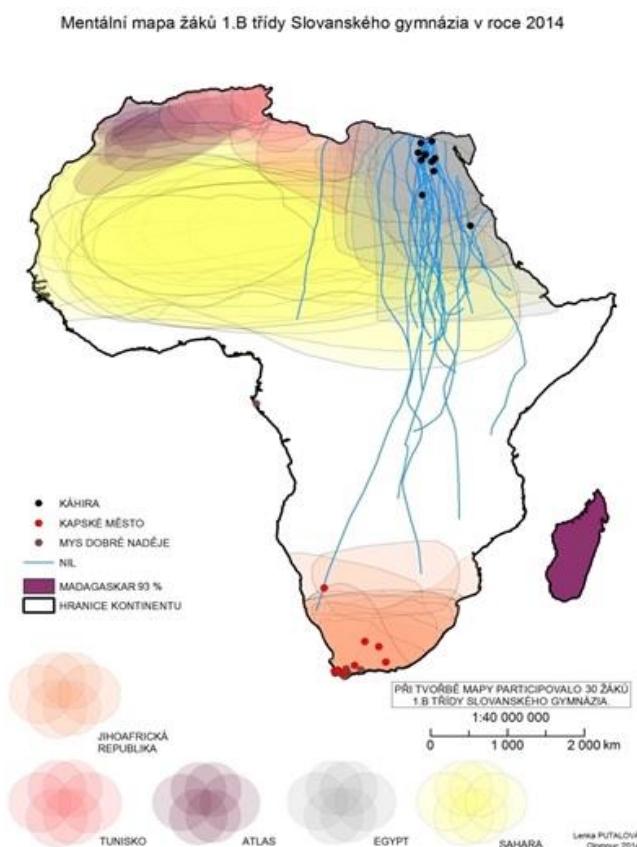
Mentální mapy ale také mají řadu kritiků, největší kritika vychází od humanistických geografů jako jsou Desbarats, Buttimer, Piaget a Tuan. Hlavní problém je, že musíme předpokládat, že člověk má nějakou mapu nebo realitu, podle které se řídí. Dále že se člověk bude chovat předpokladatelně nebo stejně v prostoru a že dokážeme přenést myšlenky a informace na papír. Dle Jacqueline Desbarats to,

co respondent zakresluje jsou jeho nejvíce prioritní informace. U kterých záleží na aktuálním rozpoložení respondenta, které jsou spojené s tím, co chce. I když je odpůrců řada, mentální mapy jsou významným prvkem díky jejich snadnému použití a tvorbě dat, která by jinak nebyla sehnatelná (Osman 2010).

4.3.1 Lynchovské mentální mapy

Základní popis Lynchovské mapy

První typ mentálních map je Lynchovský. V tomto typu je mentální mapa zobrazována jako konkrétní náčrtek nebo kresba. Je zde zobrazováno jak jednotlivec nebo skupina vnímají prostor, kde si myslí že jsou určité věci v prostoru nebo třeba jaký je rozsah určitých lokalit (Drbohlav 1991). Jako příklad je zde mapa Lynchovského typu, ve které žáci první třídy měli vyznačit určité bodové, liniové a polygonové prvky. Tyto prvky byly ve finále zakresleny do jedné mapy, kde čím větší byla koncentrace odpovědí tím tmavší byla barva (viz obrázek 2).

Obrázek 2: Mentální mapa Afriky (Putalová 2014)

Kdo má mentální mapu a čeho

Každý občan, který se pohybuje dost dlouho v některé části města bude mít určitý obraz neboli mentální mapu o tomto prostředí ve své mysli. Každý občan, který žije ve městě, je aktérem, jenž utváří to, jaký bude prostor (Lynch 1960).

Poznávání lokalit díky mentálním mapám

Důležitá část zkoumání mentálních map určitých míst je čitelnost těchto míst. Tímto je myšleno jak jednoduché je poznat jednotlivé elementy města. Ve městě jsou těmito elementy například cesty, plochy nebo významné body. Ztratit se ve městě, které známe, je tedy skoro nemožné. Pro orientaci používáme mapy, jména ulic nebo značky. Poznávání toho, kde jsme, a poznávání jednotlivých elementů města má

hluboké kořeny u lidské rasy a praktický a emocionální význam. Když si uvědomujeme, kde jsme, máme určitý pocit emocionálního bezpečí. Největší bezpečí budeme cítit v „pohodlí domova“, kde domov není jen povědomé místo, ale místo osobité. Naštěstí je lidský mozek tak dokonalý orgán, že nás po určité a někdy opravdu dlouhodobé zkušenosti dokáže navést i přes to nejvíce neuspořádané prostředí a to může platit jak pro město tak mimo něj (Lynch 1960).

Pozorovatel a prostředí

Obraz neboli podoba prostoru se skládá z pozorovatele a z prostředí. Prostor přináší rozdíly a vztahy a pozorovatel organizuje a dává smysl tomu, co vidí. Pohled pozorovatele na obraz se ale může značně měnit podle toho kdo je pozorovatelem. Zároveň různá prostředí usnadňují nebo ztěžují proces vytváření obrazu. Obraz se rozděluje na tři komponenty, které jsou ideální pro analýzy, ale v reálném prostředí se vždy objevují společně. Jsou to identita, struktura a význam. Identita je založena na identifikaci jednoho specifického objektu, který je odlišený od ostatních věcí. Objekt musí být individuální. Jako struktura se bere vztah objektu k pozorovateli a k dalším objektům. Objekt musí mít také nějaký praktický nebo emocionální význam pro pozorovatele. Každý jedinec nese svůj vlastní obraz, ale mezi členy skupiny se stejnými vlastnostmi můžeme vidět podobný obraz (Lynch 1960).

Obrazovost

Důležitá část zkoumání prostředí je obrazovost. Pro lepší vyobrazení mentální mapy je důležitá barva, tvar nebo uspořádání, které lépe identifikují sledovaný jev. Obrazovost nemusí znamenat, že je prostor daný, přesný nebo omezený, ale někdy může mít tyto vlastnosti. Pohled na jev také záleží na tom, jak dlouho tento jev známe. Člověk, co vidí například část města poprvé, si může všimnout něčeho, co obyvatelé této části nikdy neviděli. Pozorovatel hledá nápovědy v prostoru, které po tom co si zapamatuje poznává jednodušeji skryté věci v prostoru (Lynch 1960).

5 základních elementů Lynchovské mapy

Lynchova analýza se skládala pouze z fyzických prvků, které můžeme vidět ve městě. Podle Lynche se při popisu města používá 5 elementů, které získal na základě rozhovorů s residenty. Tyto elementy jsou Cesty, Okraje, Uzly, Oblasti a Významné prvky. Tyto elementy se často mohou prolínat mezi sebou a cesta pro jednoho pozorovatele může být okraj pro druhého (Lynch 1960)

Cesty neboli *paths* jsou základní pohybové prvky na kterých resident může chodit jak nahodile tak pravidelně. Kolem nich jsou uspořádány další prvky měst, jelikož jsou

cestami často spojovány. Většinou mají podobu ulic, ale mohou to být i chodníky, vodní kanály nebo železnice (Nasadil 2010).

Okraje neboli *edges* jsou jako cesty lineární, ale slouží jako hranice, která rozděluje části města nebo oblasti. To, že dělí město, neznamená, že jsou neprostupné, ba naopak se přes ně dá většinou projít. Často jsou využívány k orientaci v prostoru, protože pozorovatele udrží v jedné části města nebo ho navedou na místo kam potřebuje. V prostoru to mohou být stěny, ploty, zástavba nebo železniční trať (Nasadil 2010).

Oblasti neboli *districts* jsou plošné prvky, ve kterých se objevují charakteristické znaky, podle kterých je pozorovatelé dávají do stejných skupin. Jsou střední nebo velké a lidé tyto oblasti mohou identifikovat buď zvenčí nebo zevnitř. Každý pozorovatel, který zná město, ho dokáže rozdělit do nějakých oblastí. Těmito oblastmi mohou být průmyslová zóna nebo třeba historické centrum (Nasadil 2010).

Uzly neboli *nodes* jsou body, do kterých můžeme vejít a rozhodnout se kam jít dál. Nejčastěji se jedná o křižovatky, ale mohou to být i stanice městské dopravy a místa která jsou jasně poznatelná jako třeba místa se sdružováním aktivit obchodů nebo služeb (Nasadil 2010).

Poslední element jsou významné prvky neboli *landmarks* to jsou body, které jsou často využívány k orientaci v prostoru. Jedná se buď o přírodní dominanty jako například hory nebo stromy, nebo o umělé dominanty, to mohou být věže nebo vysoké budovy. Kromě hlavních dominant to ale mohou být i lokální prvky, které jsou vidět pouze z jednoho specifického místa jako například nápis (Nasadil 2010).

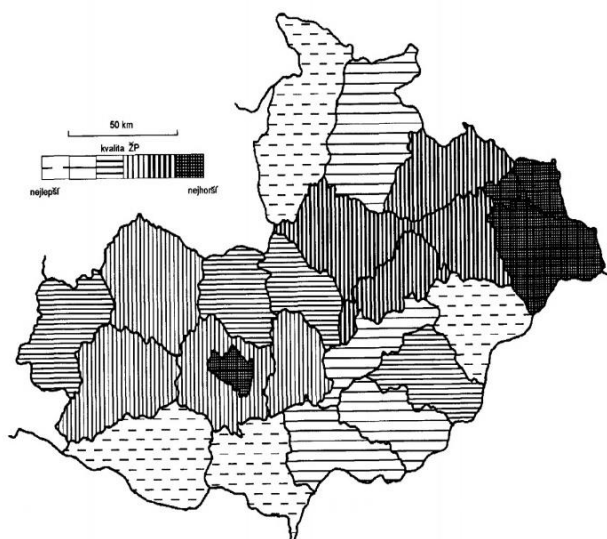
4.3.2 Gloudovské mentální mapy

Gloudovské mentální mapy obecně

Druhý typ je Gouldovský, ve kterém je mentální mapa chápána jako obraz atraktivity. Tedy toho, co upřednostňujeme nebo neupřednostňujeme v prostoru. Tyto mapy vznikají přenesením slov do mapy z odpovědí respondenta. Respondent vybírá ideální místo pro zaměstnání, práci nebo třeba z místa kam by chtěl jet na dovolenou v daném prostoru (Pánek et al 2018).

Odpovědi respondenta jsou podmíněny určitými faktory, zejména politickými, sociálními, kulturními, ekonomickými a genetickými. Kromě těchto faktorů je důležité, jak je respondent spokojeným s daným místem a také, jak to místo zná. Zkoumání těchto map se tedy zaměřuje na jednotlivce a na jeho postoje k určitým věcem. Tyto

postoje se zjišťují pomocí dotazníků, anket nebo interview. Jednotlivé mapy můžeme pak dělit dle regionální hierarchie, kde nejvýše je mentální mapa celého státu (například celá ČR), další typ je část státu (viz obrázek 3) a poslední je část města (Drbohlav 1991). Jako ukázka je zde mentální mapa Gouldovkého typu na kvalitu ŽP Moravy a Slezska s tím, že čím je plocha tmavší, tím horší životní prostředí uvádí respondenti (viz obrázek 3).

Obrázek 3: Mentální mapa kvality ŽP Moravy a Slezska (Voženílek 1997)

Ideální místo k životu

Gould ve své knize často mluví o výběru ideálního místa k životu, neboli kdybychom měli na výběr žít kdekoliv, kde by to bylo. Důležitými faktory pro výběr takového místa jsou naše preference. Těmi mohou být vzdálenost od místa kde jsme teď, klima, krajina, kultura, jazyková bariéra, příbuzní a přátelé, ale i mnoho dalších. Výběr toho kde bydlíme teď, ale hodně záleží na tom jak moc chceme ušetřit za cestování a jak moc chceme minimalizovat pohyb zboží, lidí a informací, které potřebujeme k uspokojení (Gould et White 1947).

5 aspektů, které mění náš názor na krajinu

Když si tvoříme mentální mapu musíme počítat s určitými aspekty, které ji ovlivní. Informace jsou prvním aspektem, který získáváme během celého života. Počet informací se s věkem mění, kromě toho se mění i preference. Informace získáváme cestováním, ale i přes televizi, internetu či komunikaci s ostatními (Gould et White 1947).

Dalším důležitým aspektem je krajina, ve které se pohybujeme. Pro život si vybíráme mezi městem a venkovem. Většina respondentů bude preferovat krásnou

přírodu a hory než město plné komínu a smogu. Někteří upřednostňují dostupnost služeb, které přichází s životem ve městě, ale jiní by nic nevymění za klid který je na venkově (Gould et White 1947).

Třetím faktorem je klima a jak již bylo zmíněno většina lidí upřednostňuje vyšší teploty a sluneční svit. Klima je pro některé lidi naprosto dominantní, hlavně kvůli jejich zdraví, komfortu a někdy i přežití. Na druhou stranu klima můžeme z části modifikovat a také to děláme. V zimě vytápíme domy a v létě zapínáme klimatizace, ale nic z toho se nevyrovná přírodním klimatickým podmínkám (Gould et White 1947).

Dalším již zmíněným aspektem je kultura a jazyk. Lidé mnohem raději zůstávají v místech, kde se domluví a kde ví, co čekat od zdejší kultury. Například lidé ze Skotska budou radši dávat své děti do místních škol, než do škol britských. Ke kultuře se mohou vázat i jiná hlediska, která by nás nenapadla. Lidé se například nebudou chtít stěhovat do měst, která jsou známa tím, že jsou zkorumpovaná. Dále si budou místa vybírat podle toho jestli je ostatní obyvatelé budou brát jako sobě rovné. Naštěstí je dnes toto téma dost řešené a tak vidíme čím dál méně rasových nerovností (Gould et White 1947).

Poslední se objevuje aspekt dostupnosti cestování. Tento aspekt nenapadne každého, ale podvědomě ho všichni vnímají jako jeden z nejdůležitějších. Toto samozřejmě nejsou všechny aspekty, které ovlivňují mentální mapu jedince, ale jsou to ty hlavní, které napadnou většinu. (Gould et White 1947).

Znalost města

Sociální postavení hraje důležitou roli ve znalosti města. Gould píše, že ti nejbohatší mají velmi rozsáhlý mentální obraz města, kdežto menšiny mají často pouze místní znalosti. Další věcí je, že lidé se většinou zajímají hlavně o místa, která jsou kolem nich, čím dále je nějaké místo od člověka, tím je větší pravděpodobnost, že toto místo znát nebude a že pro něj nebude důležité (Gould et White 1947).

4.3.3 Postup zpracování mentální mapy

Zpracování Lynchovské mentální mapy

Lynch zkoumal obraz prostředí pomocí dotazníků, které dal 160 obyčejným pozorovatelům. Ptal se jich třemi formami a to buď rozhovorem v kanceláři, procházkou v terénu po vysvětlení pojmů a rozhovory s náhodnými lidmi. Ptal se co znamená forma určitého místa, jak tato forma ovlivňuje obraz města, a to jak se člověk bude orientovat v prostoru a neztratí se. Výsledkem jeho práce byly mentální mapy,

které vznikají na základě poznatků o veřejném prostranství pozorovatelů (Nasadil 2010).

Na začátku je doporučené začít s větou „Co si představuješ, když se řekne x...“. Ať už je to země nebo jenom přírodní prvek, každý budeme mít nějaké znalosti, které se vztahují k danému tématu. I když si někdo pouze nakreslí mapu s obrysem země, tak je to mentální mapa, jelikož obrys nikdy nebude skutečný. Při kreslení je doporučeno používání tloušťky čar podle typu významnosti. Další věci jsou barvy, které mohou mapu krásně doplňovat, ale zde také být nemusí (Herink et al 2014).

Při kreslení topografické mentální mapy je důležité se zaměřit na Lynchovský systém 5 elementů, které se do mapy poté zakreslují. Jsou to významné prvky, hranice, liniové prvky jako jsou chodníky a silnice, uzly a oblasti. Při vytváření takové mapy je důležité si vybrat určité zásady, které nám upřesní co budeme chtít kreslit. Jsou to velikosti zájmového území, detaily, pořadí zakreslených prvků, neznámé a nevýznamné oblasti a okraje mapy. Při zkoumání mapy se hledají pak prvky, které jsou stejné na mapách a zároveň i ty odlišné, dále to co nás zaujme, překvapí a musíme vědět proč je to pro nás důležité (Herink et al 2014).

Zpracování Gloudovské mentální mapy

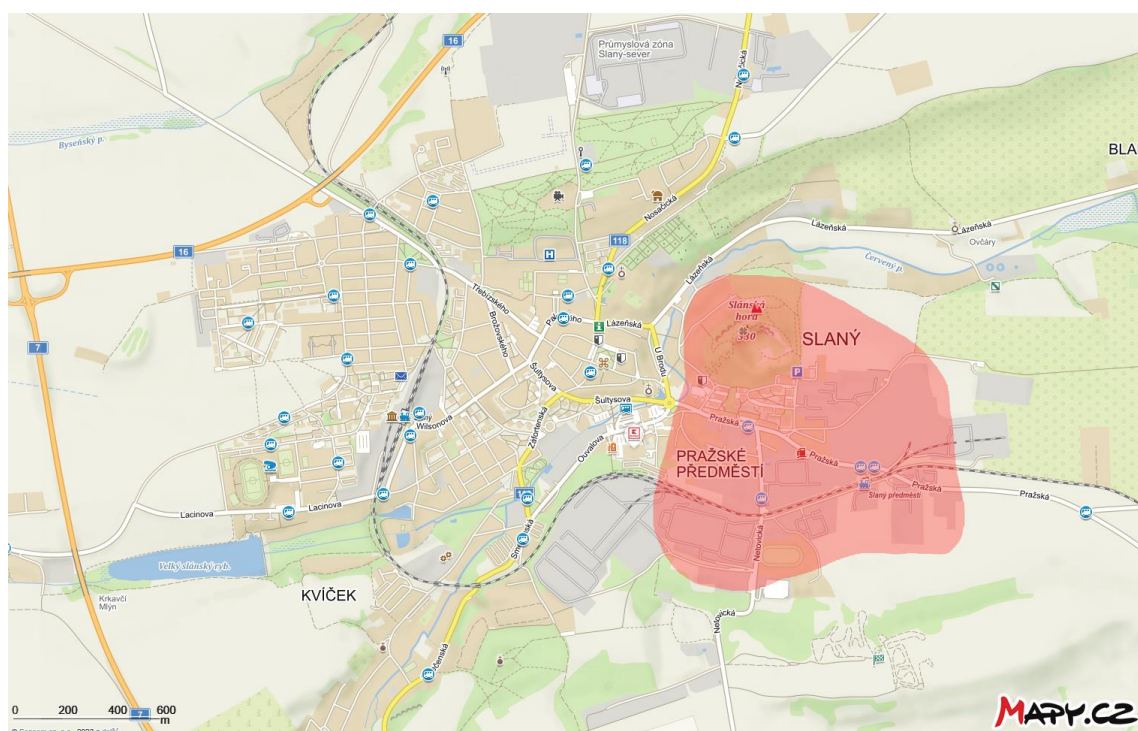
Druhý typ map který se může tvořit, je již zmíněný Gloudovský typ mentálních map o preferencích. Do těchto map se zakresluje pozitivní nebo negativní vztah prostoru ve vztahu k prostředí. Tato pozitivita i negativita pak může přicházet i z lokálních faktorů hospodářských jako je lesnictví a vodní průmysl. U preferencí je dobré si vybrat 2 barvy, kde jedna značí pozitivní vztah a druhá značí negativní vztah, pomocí jejich tloušťky se dá pak určit míra vztahu. Rizika tohoto stylu map jsou špatné srovnávání, omezené prostorové představování, různý způsob typu vyjadřování anebo problém nastavení vhodného měřítko (Herink et al 2014).

U Gloudovských map je se hodnocení jednotlivých lokalit pohybuje mezi 1–5 body, kde lokality s 5 body jsou ty nepřívětivější. Další možné hodnocení je hodnotit všechna místa, tedy pokud máme 20 míst budeme hodnotit body 1-20, ale vždy jenom jednou (Holmén 2018).

5 Analytický část

5.1 Vymezení zájmového území

Město Slaný se nachází ve Středočeském kraji, severozápadně od hlavního města Prahy (proto Pražské předměstí). Nachází se v bývalém okrese Kladno a je druhým největším městem tohoto okresu. Město Slaný je město s rozšířenou působností a skládá se z 8 katastrálních území. V okolí města jsou hlavně velké lány polí a sady s vinnou révou a jablky.

Obrázek 4: Lokalita Pražského předměstí (mapy.cz)

Pražské předměstí se nachází na východní straně města Slaný (viz obrázek 4). Rozkládá se podél Pražské ulice, která již historicky směřuje k hlavnímu městu. Je to jedno z nejstarších předměstí, ve kterém se nachází starší rodinné domy na jižní straně Pražské ulice a novější domy bytové na severní straně Pražské ulice. Dále si můžeme všimnout velkého množství průmyslových areálů a firem, jelikož se nacházíme na návětrné straně města. Naštěstí hluk i znečištění nejsou větším problémem než jinde ve městě. Severně ohraničuje Pražské předměstí Slánská hora, která slouží jako ideální místo pro trávení volného času. Hlavní zájem bude o Okružní ulici, která se nachází přímo pod Slánskou horou. Všichni oslovení respondenti, kteří budou kreslit svou mentální mapu zde žijí.

5.2 Historický vývoj území

Středověk

Archeologické nálezy potvrzují osídlení na jihovýchodním svahu slánské hory již v 8. a 9. století (Městský úřad Slaný 2017). Město Slaný jako takové bylo založeno Václavem II na místě původní osady Slaný vrch a bylo vyměřeno lokátorem v letech 1296-1304. Důvod vzniku původní osady a později města byl kvůli lepšímu propojení obchodní stezky z Prahy na Most a dále do Chomutova a Saska. Dále v této lokalitě chybělo větší město, proto Slaný rok po svém založení získalo titul královského města. Díky svému statusu královského města Slaný prosperovalo a získávalo během let řadu benefitů a výsad. Prosperita neskončila ani po několika požárech, které město málem zničily. První zmínky o Pražském předměstí pochází z roku 1460, kdy město staví 4 brány k hradbám a pojmenovává je podle předměstí, tedy Pražská brána. V těchto letech na Pražském předměstí byly převážně chalupy a poddanské usedlosti ze dřeva a hlíny, které se stavěly podél cesty vedoucí na Prahu (Kubánek 2012).

Novověk

V následujících letech rozvoj města i Pražského předměstí stagnoval, jelikož se při bitvě na Bílé hoře Slaný postavilo na stranu Prahy. Za trest byly městu odebrány tituly náležící královskému městu. Město připadlo na dalších 170 let pod rod Martiniců ze Smečna a jelikož Martinicové vnímali Slaný jako konkurenci, město v této době se moc nerozvíjelo. V 19. století začalo být Pražské předměstí důležité hlavně kvůli průmyslu, který zde vznikl, byl to cukrovar, firma Bolzano, Tedesco & Co. (pozdější ČKD) a počátkem 20. století je zde vystavěna firma PALABA baterie, která zde stojí do dnes (Kubánek 2012).

Přeměna předměstí

Nejvýznamnější změny přišly v roce 1976, kdy bylo rozhodnuto o výstavbě nového sídliště na Pražském předměstí. Sídlíště zahrnuje samoobsluhu, dětské hřiště a okolní přírodu jako je Slánská hora (Kubánek 2017). Další významnou událostí pro Pražské předměstí byl slánský důl, který byl založen roku 1979. Důl se na Pražském předměstí nenacházel, ale panelové domy okolo Pražské ulice fungovaly jako domovy pro zaměstnance dolu do jeho uzavření v roce 1992 (Hájek et Suchomel 2014). Od té doby výstavba domů na Pražském předměstí stagnuje a rozrůstá se pouze průmysl. Tímto se dostáváme k dnešní podobě Pražského předměstí.

5.3 Struktura a kompozice Pražského předměstí

5.3.1 Způsob popisu

Popis struktury a kompozice sídliště bude prováděn na mapě širších vztahů (viz příloha 1). Mapa se skládá z 5 oblastí označených barvou (domy bytové a rodinné, průmysl, Slánská hora a centrum města), a z významných prvků označených čísly. Kromě toho je tato část doplněna pohledem seshora na Pražské předměstí (viz obrázek 5). Centrum města, které je zakresleno nebude popsáno a je hlavně zvýrazněno pro budoucí popis map.

Obrázek 5: Pohled z výšky na Pražské předměstí (earth.google.com)

5.3.2 Obytná oblast

Bytové domy obecně

První oblast, kterou se budeme zabývat, jsou domy bytové. Na mapě (viz příloha 1) jsou označeny červenou barvou a jejich šrafa je tmavší červená. Nacházejí se pouze na severní straně od Pražské ulice, z boku jsou ohraničeny ulicemi Bienerovou a Na Vavřinci. Na severu s nimi hraničí Slánská hora. Počátky sídliště jsou již ve zmíněném roku 1976 a na jejich začátku fungovaly jako domy pro pracovníky slánského dolu. Před bytovými domy zde stály domy rodinné, ale pouze v blízkém okolí Pražské ulice. Sídlíště je rozděleno na 2 části terénem, jelikož se nachází na úpatí Slánské hory. Výše jsou postavené domy okolo Okružní ulice, které jsou spojeny se zbytkem sídliště pomocí 2 schodišť na západní straně a dále jsou propojeny již zmíněnou ulicí Bienerovou. Za zmínku stojí projekt, který má za úkol revitalizovat celé sídliště. Bohužel v dnešní době je hotová pouze jeho vizualizace.

Okružní ulice

V Okružní ulici je největší rozmanitost bytů a panelových domů. Jediný vjezd, který vede do Okružní ulice je z ulice Bienerovy, tato ulice dále vede na Slánskou horu a obsluhuje průmyslové objekty kolem ní. Uprostřed Okružní ulice se nachází 6 panelových domů, kde 3 z nich jsou menší a 3 větší, oba druhy však mají 4 nadzemní podlaží. Uprostřed Okružní ulice se dále nachází hřiště pro starší i mladší děti a vše je propojeno cestami, které jsou doplněny zelení a hlavně stromy. Jižně od nich stojí 3 bytové domy, které jsou nejstarší z celého sídliště. Ty mají 2 nadzemní podlaží a až na jeden jsou zrekonstruované. Poslední trojice domů je na západní straně Okružní ulice. Jedná se o nejvyšší panelové domy ze všech, které mají 8 nadzemních podlaží a jsou snadno viditelné i z druhé strany města. Nesmíme zapomenout na kotelnu, která je také v Okružní ulici a zásobuje teplem okolní bytové a panelové domy. Její velkou nevýhodou je její vzhled.

Spodní sídliště

Spodní sídliště, neboli ta část sídliště, která je blíže Pražské ulici je postavena na původních místech rodinných domů, které musely ustoupit nové výstavbě. Když začneme zprava, tak jako první uvidíme budovu prodejny COOP, která byla vystavěna společně se sídlištěm. Na západ od COOPu a hned pod Okružní ulicí jsou 2 větší bloky bytových domů, jeden o 4 nadzemních podlažích a druhý o 6 nadzemních podlažích. Na západ od nich je nejdelší bytový komplex, jsou v něm spojeny 3 bytové domy, každý o 2 vchodech a všechny mají 4 nadzemní podlaží. Na západním okraji Pražského předměstí, hned u ulice Na Vavřinci se nachází 3 dvojice bytových domů, které jsou od sebe odděleny místy na parkování a všechny mají 4 podlaží. Kromě bytů je zde relativně nově revitalizované dětské hřiště.

Rodinné domy

Rodinné domy na Pražském předměstí stojí hlavně na jih od Pražské ulice a na východě Pražského předměstí, před průmyslovou zónou. Na mapě (viz příloha 1) jsou vyznačeny také červenou barvou, ale jejich šrafa je značně světlejší. Jejich výměra je podobně velká jako u bytových domů, ale s menším počtem obyvatel. Rodinné domy jsou starší než domy panelové a jejich počet se v posledních 30 letech neměnil. Na jih od Pražské ulice jsou domy v ulicích Kapalínova, Flašáková, Bartošova a Šimberkova. Napojeny na Pražskou ulici jsou ulicí Netovickou. Na západně Pražského předměstí jsou rodinné domy v ulicích Přibilova, Trojanova a

Bienerova. Nevýhodou rodinných domů je absence veřejného prostranství v jejich blízkosti.

5.3.3 Průmyslová oblast

Průmysl vnikal na Pražském předměstí jako na jednom z prvních míst ve městě. Největší rozmach nastával v 19. století v době průmyslové revoluce, kdy na Pražském předměstí vznikl cukrovar. Na mapě (viz příloha 1) je průmysl vyznačen modrou barvou a i když nejsou vidět všechny firmy dokážeme si představit jak velkou plochu zabírají. V dnešní době se zde nachází velký počet firem s různým zaměřením. Z těch největších to jsou firmy F.X. MEILLER, Konecranes and Demag s.r.o., PEŠEK – RAMBOUSEK s.r.o. a Kratochvíl spol s r.o. Kromě velkých firem je zde velký počet menších firem a různých kanceláří, hlavně v areálu Bateria a v bývalém státním statku. Firmy sídlí na Pražské předměstí hlavně díky směru větru, který odvádí zplodiny z města pryč. Díky velkému počtu firem je zde dost pracovních příležitostí jak pro občany Pražského předměstí, tak i pro občany celého města a okolí.

5.3.4 Slánská hora

Slánská hora je hlavní dominantou Pražského předměstí. Její nadmořská výška je 330 m.n.m a je nejmenší horou českého středohoří. I přesto se vyjímá nad níže položeným Slaným. Na mapě (viz příloha 1) má zelenou šrafu a nachází se na severu celého předměstí. Jedná se o přírodní památku a bývalou sopku tvořenou převážně čedičem. Dnes je toto místo oblíbené na trávení volného času převážně v letních měsících. Na horu vede naučná stezka, která seznamuje návštěvníky se všemi zajímavostmi a z hory je výhled na zbytek středohoří.

5.3.5 Významné prvky v krajině

Občanská vybavenosti – obchody

Číslem 1 (viz příloha 1) jsou označeny obchody a samoobsluhy, kde lidé z Pražského předměstí mohou nakupovat. Přímo mezi rodinnými a bytovými domy se nachází samoobsluha COOP, která byla vystavena společně se sídlištěm. Jedná se o menší prodejnu, ale i tak dobře zásobenou a tím pádem ideální pro rychlý nákup residentů sídliště. Další 3 obchody jsou nedaleko sebe, blíže centru města, jedná se o Kaufland, Lidl a Penny. Tyto obchody jsou větší než COOP, ale na druhou stranu jsou dále, takže jsou spíše využívány větším nákupům nejlépe autem. Kromě těchto hlavních obchodů najdeme v centru města dostatečné množství menších obchodů.

Občanská vybavenosti – administrativa

Na Pražském předměstí je až překvapivě velký počet administrativních budov, která jsou označeny číslem 2 (viz příloha 1). Na jih od Pražské ulice jsou 2 úřady a to katastrální úřad (blíže Pražské ulici) a úřad práce (dál od Pražské ulice). Třetí úřad na Pražském předměstí je úřad finanční. Pro občany, kteří zde bydlí a často navštěvují tyto úřady je jejich umístění výhodou. Jiní lidé zde nacházejí pracovní příležitosti. Městský úřad a policie se nalézají v centru města (označeno žlutou).

Veřejná doprava

Veřejná doprava je jedním z nejlepších aspektů Pražského předměstí, kde zastávky jsou označeny číslem 3 (viz příloha 1). Jednak se předměstí nachází nedaleko hlavního autobusového nádraží, ale i na Pražské ulici jsou zastávky autobusů. Docházková vzdálenost k autobusu je tedy kolem 5 minut a ze zastávky na předměstí můžeme cestovat do Prahy nebo do okolních vesnic. Zastávka autobusu je velmi využívána hlavně pro možnost cesty do Prahy. Kromě zastávky autobusu je zde zastávka vlaku Slaný – předměstí, je poněkud vzdálenější než autobusová zastávka a má docházkovou vzdálenost kolem 10 minut. U vlakové zastávky je také zastávka autobusu, ale ta je využívána převážně lidmi co přestupují na vlak a obráceně a ne residenty Pražského předměstí. Vlak je méně populární varianta veřejné dopravy, jelikož se jedná pouze o regionální vlak jedoucí buď do Kralup nad Vltavou nebo do Loun. Z Kralup se dá pak dojet do Prahy, ale je to značně delší cesta než autobusem.

5.4 Tvorba mentálních map

5.4.1 Výběr zájmové skupiny

Zájmová skupina se kterou budu zpracovávat mentální mapy je ve věkovém rozmezí 40–50 let. Původní plán byl zkoumat mentální mapy mých vrstevníků, ale kvůli nedostatku lidí, kteří by byli v podobném věku se zaměřím na starší věkovou skupinu. Výhodou tohoto přístupu bude, že tito lidé mají více zkušeností s místním geografickým rozpořádáním a častěji si všímají nedostatků, které jsou pro jiné přehlédnutelné. Další výhodou bude delší pobyt v dané lokalitě, který může poskytnout jasnější obraz. Lidé ze zájmové skupiny nebudou pouze z jednoho panelového domu, ale z různých panelových domů které se nacházejí Okružní ulici. Výběr jednotlivých lidí bude začínat v rodině, později se zaměřím na výběr jiných dotazovaných.

5.4.2 Způsob získání map

Mapy jsou kresleny vždy po dvojicích, jelikož respondenti tvoří vždy pár. Na tvorbu mapy jsem si vždy přinesl 4 papíry A3, 2 obyčejné tužky, gumu, fixy na vybarvení a ukázku své mentální mapy pro inspiraci. Nejdříve jsem respondentům vysvětlil co se bude kreslit. Žádal jsem je o nakreslení mapy místa, kde se nejvíce pohybují. Nejdříve respondenti kreslili obyčejnou tužkou, aby zjistili, jak si rozvrhnout prostor mapy a aby se jim tam vše vešlo. Kreslili hlavně cesty, domy jak bytové tak rodinné, Slánskou horu a jiná veřejná prostranství a různou občanskou vybavenost. Dále respondenti některé objekty popsali kvůli jasnější orientaci. Pak se mapa vybarvovala, cesty se obtahovaly černou barvou, rodinné a bytové domy červenou barvou, občanská vybavenost a průmysl modrou barvou a nakonec Slánská hora, parky, hřiště a jiná veřejná prostranství zelenou barvou.

5.4.3 Rozbor jednotlivých map

Rozbor jednotlivých map bude probíhat nejdříve formou čistého popisu, kde budou popsány pouze věci které přímo vidím na mapě. To bude například které ulice jsou na mapě zakresleny a kde teritorium končí. Ve druhém odstavci budou analyzovány jednotlivé detaily map. Analyzovány budou částečně dle Lynchovského rozdělení mapy. Části na které se budu zaměřovat budou velikosti objektů, centra mapy, okraje, bariéry, uzly a které části města respondent využívá. Poté bude na počítači mapa překreslena na podkladu mapy z portálu Mapy.cz, na které bude vyznačeno veřejné prostranství, které respondenti využívají, což budou hlavně cesty, parky a hřiště. Dále, pokud některý významný bod mapy nemá k sobě zakreslenou cestu, budu se snažit ji odhadnout dle zakreslených detailů. V závěru dám jednotlivé překreslené mapy přes sebe a pomocí průhlednosti bude vidět, kde se residenté Pražského předměstí pohybují nejčastěji a jaká je celková rozloha teritorií, pak tuto mapu také popíšu.

6 Výsledky

6.1 Mapa 1

Teritorium na první mapě (viz příloha číslo 2 mapa číslo 1) je převážně rozloženo kolem sídliště na Pražském předměstí a jeho okolí. První mapa ale také ukazuje teritorium na jih od Pražské ulice. V Okružní ulici, jakožto centru teritoria, jsou jako v jediné zakresleny parky, a kromě nich jsou zde zakresleny všechny panelové domy podle skutečnosti. Severně je mapa ukončena Slánskou horou, která je zakreslena jako plocha bez cest, ale cesta na Slánskou horu je jasně zakreslena. Pod Slánskou horou je dále zakreslena kotelná, jakožto významný orientační bod. Západně od Okružní ulice je teritorium ukončeno ulicí Na Vavřinci, za kterou je vidět finanční úřad, tedy další orientační bod. Mezi ulicí Na Vavřinci a Okružní ulicí jsou zakresleny všechny panelové domy dle skutečnosti. Na jih od Okružní ulice je největší část teritoria, která vede až k zastávce vlaku. Tato část je uzavřena kolejemi vlaku, za kterými je pouze zmíněná zastávka. Kromě zastávky vlaku je zde i zastávka MHD. Na jižní straně Pražské ulice jsou zakresleny hlavně významné orientační body jako úřad práce a katastrální úřad. Kromě nich jsou zde i firmy, restaurace a benzínka, ale většina jižní strany mapy je nevyplněná. Mezi ulicí Okružní a Pražskou jsou také zakresleny všechny panelové domy podle skutečnosti a je zde i samoobsluha a benzínka. Východně od centra teritoria vidíme převážně firmy, kterými je teritorium ohraničeno. Je zde i ulice Trojanova, která přerušuje hranici a je možné se přes ni dostat mimo město. Kolem Trojanovy ulice jsou zakresleny jediné rodinné domy z celé mapy, kromě nich jsou zde zakresleny firmy spíše jako celé objekty než jednotlivé budovy na rozdíl od rodinných domů. Mapa je dále překreslena (viz příloha číslo 3 mapa číslo 1).

Výchozím bodem a hlavním centrem teritoria je Okružní ulice, protože je to i bydliště respondenta. Zároveň je to jediné místo kde jsou zakresleny parky, jelikož je zdejší území respondentovi blízké, tráví zde svůj volný čas a teritorium zde dobře zná. V příloze 3 mapě 1 byla do Okružní ulice přikreslena jedna cesta, kudy nejspíše respondent chodí na dané hřiště. Cesta byla zakreslena dle stromů které jsou na mapě. Slánskou horu vidí respondent spíše jako bariéru, neboť nevidíme za ni a můžeme tedy předpokládat, že do těchto míst respondent často nechodí. Oblast mezi Okružní ulicí a ulicí Na Vavřinci je respondentovi dobře známá, protože jsou všechny domy zakresleny dobře, ale je zde vidět podstatně méně detailů a tím pádem můžeme usoudit, že tato oblast je méně známá než oblast jádrová. Ulicí Na Vavřinci respondent vidí spíše jako okraj než bariéru, jelikož pouze odděluje sídliště od zbytku

města a dá se přes ni projít. Část mapy na jihu od Pražské ulice má, jak již bylo řečeno nejméně detailů a jsou zde zakresleny pouze budovy, které jsou přímo u cesty nebo jsou významné orientační body. Toto značí že do těchto míst respondent tak často nechodí a spíše zde využívá vlakovou zastávku, která byla zakreslena. Zastávky jak vlaku, tak autobusu by se pak daly brát jako uzel, další uzel by mohlo být křížení Pražské a Bienerovy ulice. Plocha mezi kolejemi a Pražskou ulicí také není vyplněna, protože je pro obyčejného residenta Pražského předměstí nedostupná a funguje jako bariéra z firem. Bienerova ulice je bariéra, která nedává respondentovi možnost prostupu. Domy v Trojanově ulici jsou zajímavé, poněvadž jsou zakresleny stejně velké jako jsou domy panelové. Respondent dobře zná počet panelových domů a ví jak je přesně zakreslit, ale nezná počet a rozlohu rodinných domů jelikož chodí jenom z jedné strany kolem nich.

6.2 Mapa 2

Teritorium na druhé mapě (viz příloha číslo 2 mapa číslo 2) je největší ze všech 10 map. Rozkládá se nejen na Pražském předměstí, ale také kolem centra města. Okružní ulice je opět výchozí bod mapy a jsou kolem ní zakresleny skoro všechny panelové domy. Kromě panelových domů je zde zakresleno i dětské hřiště uprostřed Okružní ulice. Severně od centra teritoria jsou zakresleny sady a Slánská hora, která má vyznačenou přístupovou cestu stejně jako na první mapě a to z ulice Bienerovy. Na Slánské hoře jako takové nejsou zakresleny cesty, ale je naznačena cesta za horou, která tvoří hranici teritoriu. Západně od centra teritoria je největší část této mapy, jedná se o centrum města a okolí. Cesty spojující centra města a Okružní ulici jsou ulice Pražská, Na Vavřinci a Pod Horou, dále je to i kruhový objezd což je hlavní uzel. Kolem těchto cest jsou zakresleny bytové domy a je zde vidět i finanční úřad. Na konci Pražské ulice je kruhový objezd a u něj je samoobsluha. Na opačné straně od samoobsluhy se nachází druhý park mapy. V centru města jsou převážně ulice a kolem nich jsou významné body. Rodinné a bytové domy jako takové zde již zakresleny nejsou, až na jednu výjimku v Třebízského ulici. Nejvíce objektů je zakresleno na Masarykově náměstí, kolem kterého jsou naznačeny obchody a obě budovy městského úřadu. Dále jsou kolem centra města 2 kavárny a budova gymnázia. Zpět na jihu od centra teritoria je již zmíněná Pražská ulice s bytovými domy na severní straně. Kromě toho je zde autobusová zastávka a samoobsluha. Na jihu se nachází ulice Netovická s kolejemi a vlakovou zastávkou. Poslední část mapy je na východě od centra teritoria. Je zde vidět ulice Bienerova která ukončuje teritorium plochou firmy a rodinnými domy. Mapa je dále překreslena (viz příloha číslo 3 mapa číslo 2).

Výchozí bod a hlavní centrum teritoria se opět nachází v Okružní ulici, jelikož je to bydliště respondenta, toto bude platit dále pro každou mapu. V Okružní ulici jsou jako v jediné zakresleny všechny domy, to naznačuje, že respondent tuto oblast dobře zná. V příloze 3 mapě 1 byla do Okružní ulice přikreslena jedna cesta, kudy nejspíše respondent chodí na dané hřiště. Cesta byla zakreslena dle bydliště respondenta. Slánská hora může opět vypadat jako bariéra, jelikož není nic zakresleno za ní, ale je zde naznačena cesta o které respondent ví, ale nechodí po ní tak často aby ji zakreslil. Východně od centra teritoria v ulici Na Vavřinci jsou také zakresleny bytové domy, ale je jich zde daleko méně, což ukazuje, že respondent tuto oblast zná, ale nenavštěvuje ji tak často. U ulice Na Vavřinci je finanční úřad, který je nejspíše orientačním bodem. Čím více jsme v centru města tím méně detailů je na mapě. Nejdůležitější jsou pro respondenta ty objekty které jsou zakresleny, což jsou již zmíněné kavárny, gymnázium, úřady a obchody v okolí Masarykova náměstí, tyto objekty respondent bude nejvíce využívat. Centrum města ale není tak důležité jako Okružní ulice, hlavně kvůli menšímu počtu detailů. Jako centrum města je myšleno okolí Masarykova náměstí a centrem mapy je myšleno místo kde se respondent často vyskytuje. Cesty v centru města jsou zakresleny podle skutečnosti což značí, že respondent to zde dobře zná. Když se vrátíme na Pražské předměstí můžeme vidět, že je teritorium jasně ohraničeno ulicemi Pražskou a Bienerovou, kde tyto ulice slouží spíše jako bariéry, za ulicemi je pouze vlaková zastávka. Toto naznačuje, že respondent netráví tolik času jižně a východně od Okružní ulice a spíše se pohybuje na západ v centru města.

6.3 Mapa 3

Teritorium na třetí mapě (viz příloha číslo 2 mapa číslo 3) se rozkládá hlavně kolem Pražské ulice a částečně kolem centra města. Jako výchozí bod mapy by se dalo brát celé sídliště na Pražském předměstí, jelikož jednotlivé panelové domy od sebe nejsou odděleny cestami. Na mapě je většina panelových domů, ale není zde zakreslen žádný rodinný dům. Severně od centra teritoria je Slánská hora bez jasné přístupové cesty a bez jasného pohybu. Slánská hora je také hranicí teritoria a nic se za ní nenachází. Západně od centra teritoria je naznačeno nákupní centrum kolem kruhového objezdu na konci Pražské ulice. Od kruhového objezdu také vedou 3 hlavní ulice této mapy a to jsou ulice Pražská, Ouvalova a U Brodu. Hranicí na východě mapy je Masarykovo náměstí, za kterým není již nic zakresleno. Kromě náměstí je zde i kostel jako významný bod. Jižně od centra teritoria je teritorium ohraničeno ulicí Pražskou. Za Pražskou ulicí je pouze naznačeno ghetto a restaurace, ale žádné cesty na prostup územím. Východně na centra teritoria je teritorium

ohraničeno ulicí Bienerovou, která sice není přesně zakreslena, ale právě tato ulice odděluje panelové domy od firem, které jsou zde hranicí. Mapa je dále překreslena (viz příloha číslo 3 mapa číslo 3).

Výchozím bodem mapy a centrem teritoria je celé sídliště na Pražském předměstí jelikož zde nejsou zakresleny cesty, které jednotlivé panelové domy od sebe oddělují. Zároveň je to oblast s nejvíce detaily, tak můžeme usoudit že tuto oblast respondent zná nejvíce. Slánská hora působí jako bariéra bez přístupu za ni a na ni. Nejvýznamnějším bodem celé mapy jsou 3 již zmíněné hlavní ulice, které jsou ve většině případů zakreslené širší než panelové domy. Toto může naznačovat častější používání automobilu právě v těchto ulicích. Ulice spojuje kruhový objezd což je hlavní uzel této mapy. Dále bude respondent využívat nákupní zónu kolem kruhového objezdu. Oblast okolo náměstí není příliš rozkreslena, zakreslena není ani přístupová cesta na náměstí, proto v příloze číslo 3 mapě číslo 3 je tato cesta dokreslena. Ulice Pražská a Bienerova jsou opět spíše bariéry, kde bariéru tvoří zdejší firmy a jiné objekty.

6.4 Mapa 4

Teritorium na čtvrté mapě (viz příloha číslo 2 mapa číslo 4) je převážně na severní straně Pražské ulice a částečně v centru města. Centrum teritoria je jako vždy Okružní ulice, která má nejen všechny panelové domy ve svém okolí, ale je zde zakresleno i více parků a zeleně celkově. Dále jsou uprostřed Okružní ulice nejpoužívanější respondentovy cesty. Severně od centra teritoria je Slánská hora a kotelná. Slánská hora ukončuje teritorium a je mnohem více protažená než u zbylých map. Západně od centra teritoria je nejdříve spodní sídliště, které je propojeno s Okružní ulicí pomocí Pražské ulice a 2 schodišť. Teritorium dále pokračuje k centru města a je propojeno s Pražským předměstím pouze kruhovým objezdem, jelikož ulice Na Vavřinci končí u finančního úřadu. U kruhového objezdu je jediná samoobsluha této mapy a dále je zde zdejší kostel, rybník a potok. Potok se vyskytuje pouze na této mapě. Respondent se dostává na náměstí pomocí ulice Vinařického, která vede přímo od kruhového objezdu na náměstí. Na části náměstí kterou vidíme jsou zakresleny všechny významné objekty. Zpět na jihu od Okružní ulice vidíme hlavně Pražskou ulici, která je hranicí teritoria. Na sever od Pražské ulice jsou zakresleny všechny panelové domy tak jak jsou, i s domy bytovými a zdejšími garážemi až k místu autobusové zastávky, tam mapa končí. Východně od Okružní ulice je pouze část Bienerovy ulice, která není napojena na ulici Pražskou. Bienerova

ulice ukončuje teritorium z východu. Mapa je dále překreslena (viz příloha číslo 3 mapa číslo 4).

Bydliště respondenta je opět v Okružní ulici a proto je výchozím bodem a centrem teritoria. Uprostřed Okružní ulice je zakresleno hodně zeleně a všechny domy jsou dle skutečnosti být což opět značí velkou znalost nejbližšího okolí. Toto je i první mapa s cestami uprostřed Okružní ulice, které ukazují, kudy převážně respondent chodí. Zajímavé jsou rozdíly velikostí panelových domů v Okružní ulici. Tři panelové domy na západě Okružní ulice jsou mnohem širší než tři domy na východě Okružní ulice i když ve skutečnosti mají stejný základ a západní domy jsou pouze vyšší. Právě výška je důvodem proč jsou zakresleny větší, jelikož jsou vidět z velké části města a mohou působit jako dominanta. Slánská hora opět působí jako bariéra. Když se dál podíváme na spodní sídliště je vidět méně detailů i když všechny domy jsou na svém místě, takže i tuto oblast respondent dobře zná. Když respondent chodí do centra města, tak jde po zakreslené cestě, neboli kolem kruhového objezdu tedy hlavního uzlu do ulice Vinařského. Sem respondent chodí nakupovat do jediné zakreslené samoobsluhy. Respondent chodí také spíše pěšky, jelikož zde není ulice Bienerova, po které se musíme vydat autem pokud chceme jet do nebo z Okružní ulice. Část ulice Bienerovy, kterou zde vidíme, působí jako bariéra podobně jako Pražská ulice. Detaily se nachází i kolem Masarykova náměstí, takže tato trasa bude respondentovi dobře známa a respondent nejspíše využívá zdejší zakreslené budovy.

6.5 Mapa 5

Teritorium na páté mapě (viz příloha číslo 2 mapa číslo 5) je menší než na zbylých mapách a ukazuje především Okružní ulici a nejbližší okolí. Uprostřed Okružní ulice jsou zakresleny všechny domy podle skutečnosti. Dále je zde i jedna cesta, která propojuje celou Okružní ulici, podél cesty jsou parky, hřiště a místa k sezení. Severně od Okružní ulice je teritorium uzavřeno cestou za Slánskou horou, která vede okolo kotelny. Slánská hora jako taková nemá jasně zakreslený vstup a je celkově menší než na zbylých mapách. Západně od Okružní ulice je teritorium uzavřeno třemi vysokými panelovými domy a tím pádem zde teritorium ani nezasahuje do spodní části sídliště. Jižně od Okružní ulice jsou vidět panelové domy, které vedou až k Pražské ulici, která ale není zakreslena. Kromě panelových domů jde zde i místní samoobsluha a další park. Východně od centra teritoria je teritorium ohraničeno Bienerovou ulicí, za kterou jsou zakresleny místní firmy. Pod firmami je dále vidět Trojanova ulice, kam respondent chodí. Mapa je dále překreslena (viz příloha číslo 3 mapa číslo 5).

Výchozí bod této mapy je jasný, jelikož mapa ukazuje pouze Okružní ulici a nejbližší okolí, proto je Okružní ulice centrum teritoria. Významná část mapy jsou parky a zeleň celkově, tato místa můžeme vidět jak uprostřed Okružní ulice tak všude jinde na mapě. Toto značí jednak dobrou znalost okolí a také že tyto oblasti respondent často navštěvuje a využívá. Uprostřed Okružní ulice je zakreslena pouze jedna cesta, což může značit jednu a tu stejnou trasu k procházení po sídlišti, například se psem. Slánská hora má za sebou jasnou cestu a tak působí více jako okraj, to stejné se dá říct i o západním a jižním konci mapy, kde vidíme že oblast dále pokračuje a není zde objekt který brání prostupu. Východní konec mapy pak působí spíše jako bariéra. Dále je na této mapě velký počet parkovišť a jsou zde i zakreslena parkovací místa tam, kde je ostatní nekreslili. To bude naznačovat časté cesty autem a parkováním právě na těchto zakreslených místech. Šířky ulic jsou i zde širší než panelové domy což také naznačuje že respondent se častěji pohybuje autem. Uzly na této mapě budou hlavně v místech kde se Okružní ulice setkává s nějakou cestou.

6.6 Mapa 6

Teritorium na šesté mapě (viz příloha číslo 2 mapa číslo 6) se nachází převážně kolem panelových domů a Pražské ulice na Pražském předměstí. Uprostřed Okružní ulice jsou zakresleny všechny domy dle skutečnosti a jsou zde i všechny pěší cesty a hřiště. Severně od centra teritoria není zakreslena Slánská hora a teritorium je ohraničeno Okružní ulicí a dále cestou se schodišti u Slánské hory. Toto je jediná mapa, která neobsahuje Slánskou horu. Západně je teritorium ukončeno na spodním sídlišti uprostřed zdejších panelových domů. Jsou zde vidět jasně všechny tři cesty kterými se respondent dostává na spodní sídliště a to jsou obě schodiště a Pražská ulice. Jižně od centra teritoria je již zmíněná Pražská ulice, která zároveň slouží jako hranice teritoria. Za Pražskou ulicí jsou vidět jen zdejší domy a benzínová pumpa. Severně od Pražské ulice vidíme zdejší panelové domy a samoobsluhu s většinou pěších cest. Východně od Okružní ulice je teritorium opět ukončeno Bienerovou ulicí, za kterou jsou zakresleny místní rodinné domy a průmyslové areály. Jsou zde vidět i ulice Trojanova a Přibilova. Mapa je dále překreslena (viz příloha číslo 3 mapa číslo 6).

Výchozí bod v Okružní ulici je centrem teritoria a zároveň je to bydliště respondenta. Území, které je na mapě je respondentovi blízké, jelikož se zde nachází hodně detailů. Na mapě jsou zakresleny téměř všechny zdejší pěší cesty, byty i jiné detaily. Kromě cest je na mapě hodně parků a jiných forem zeleně. Absence Slánské hory je neobvyklá, ale můžeme předpokládat, že respondent na ni nechodí a proto ji

nezakreslil. Teritorium tedy končí Okružní ulicí, která v této mapě vypadá spíše jako okraj. Je zřejmé, že respondent zná mnohem lépe rozpoložení cest uprostřed Okružní ulice než ve spodním sídlišti, jelikož jich je zde méně a respondent zde tedy nebývá tak často. Na jihu je teritorium ukončeno okrajem v Pražské ulici a na východě bariérou v Bienerově ulici. Zajímavé jsou šířky cest a to jak pěších tak pro automobily, kde ty hlavní z cest jsou zakresleny širší i když ve skutečnosti mají stejnou nebo velmi pobodnou šířku. Na této mapě vidíme to co na první mapě a to, že panelové domy jsou častokrát menší než domy rodinné. To může opět být způsobeno tím, že respondent kolem nich nechodí tak často. I šířky panelových domů jsou různé, tři panelové domy na západě jsou mnohem větší než na východě, nespíše protože jsou mnohem větší dominantou. Hlavní uzel na mapě je křižovatka, kde se potkávají ulice Pražská, Bienerova, Trojanova a Přibilova.

6.7 Mapa 7

Teritorium na sedmé mapě (viz příloha číslo 2 mapa číslo 7) je nejvíce podobné teritoriu na třetí mapě. Teritorium je převážně kolem panelových domů na Pražském předměstí, kolem kruhového objezdu a kolem Masarykova náměstí. Centrum teritoria neboli Okružní ulice není zřetelně vidět na mapě, ale můžeme si ji představit hned pod Slánskou horou. Domy v Okružní ulici a v okolí nejsou zakresleny tak přesně, ale většina z nich v teritoriu je, kromě domů je zde i hřiště. Severně od centra teritoria je Slánská hora, která je o dost menší než na ostatních mapách. Je zde vidět přístup na Slánskou horu pomocí ulice Bienerovy a Slánská hora je hranicí teritoria. Západně od Okružní ulice je nejdříve spodní sídliště, které je zakresleno podobně jako okolí Okružní ulice. Sídlíště jsou propojena schodišti a Pražskou ulicí. Pražská ulice dále vede ke kruhovému objezdu odkud respondent chodí do centra města na Masarykovo náměstí. Kolem kruhového objezdu je zakreslena ještě samoobsluha, vodní nádrž a kostel. Teritorium pak končí v polovině Masarykova náměstí. Zpět na jihu od centra teritoria je teritorium ohraničeno Pražskou ulicí, za kterou jsou vidět rodinné domy, firmy a ghetto. Východně od Okružní ulice je teritorium opět ohraničeno Bienerovou ulicí a zdejšími průmyslovými areály. Mapa je dále překreslena (viz příloha číslo 3 mapa číslo 7).

Jako výchozí bod a centrum teritoria by se dalo brát celé sídliště na Pražském předměstí, ale hlavní výchozí bod je spíše Okružní ulice, protože je to opět bydliště respondenta. Detailů v této oblasti není tolik jako na jiných mapách, ale v porovnání se zbytkem mapy je vidět, že respondent zná více Pražské předměstí než okolí. Uprostřed Okružní ulice byla v příloze 3 mapě číslo 7 dokreslena jedna cesta, jakožto

nejpravděpodobnější přístup k zakreslenému parku podle respondentova obydlí. Slánská hora není zakreslena tak velká jako na ostatních mapách, nejspíš protože ji respondent nevnímá jako tak důležitou, ale i tolik je to hranice a bariéra v teritoriu. Zajímavé je, že park u ulice U Brodu je větší než Slánská hora. Je dost pravděpodobné, že respondent chodí více kolem zmíněného parku než kolem Slánské hory. Zajímavá je i velikost panelových domů na spodním sídlišti, jelikož jsou mnohem větší než panelové domy kolem Okružní ulice. Je možné že respondent o nich ví, ale nezná je tak dobře, aby si zapamatoval jejich přesnou velikost. Různé velikosti jsou vidět i v porovnání budovy úřadu s ostatními budovami. Úřad bude zakreslen větší, protože ho respondent často navštěvuje. U úřadu pak teritorium končí spíše jako okraj, jelikož můžeme pokračovat dál. Šířky silnic jsou také mnohem větší než by měly být, což může naznačovat častější používání auta, nejdůležitějšími ulicemi pro respondenta jsou Pražská, Bienerova, U Brodu a Vinařického. Hlavní uzel bude kruhový objezd, který je zakreslen větší než většina panelových domů na mapě. Teritorium je ukončeno Bienerovou a Pražskou ulicí, kde obě působí spíše jako bariéra.

6.8 Mapa 8

Teritorium na osmé mapě (viz příloha číslo 2 mapa číslo 8) je opět hlavně kolem panelových domů na Pražském předměstí. V Okružní ulici jsou znázorněny všechny panelové domy dle skutečnosti a jsou zde i obě hřiště a celkově hodně zeleně. Zakreslena je i většina pěších cest uprostřed Okružní ulice. Kromě nich mají domy i čísla popisná, což nebyl požadavek při kreslení, ale ukazuje to dobrou znalost místa. Severně od centra teritoria je zakreslena Slánská hora s jasným přístupem z ulice Bienerovy. Kromě Slánské hory je zde i kotelna. Západně od Okružní ulice je zakresleno spodní sídliště s méně detaily než okolí Okružní ulice. Teritorium je uzavřeno ulicí Na Vavřinci, za kterou je pouze finanční úřad jakožto orientační bod. Jižně od centra teritoria jsou všechny bytové a panelové domy na severní straně Pražské ulice. S nimi je zde i zdejší samoobsluha a garáže opět s čísly popisnými. Teritorium pak končí před Pražskou ulicí za kterou jsou vyznačeny zdejší firemní areály. Východně od Okružní ulice je teritorium opět ukončeno Bienerovou ulicí, za kterou jsou vidět rodinné domy a výrobní areály. Z Bienerovy ulice je vidět ulice Trojanova a Přibilova, které ale nikam nepokračují. Mapa je dále překreslena (viz příloha číslo 3 mapa číslo 8).

Centrum teritoria je opět u bydliště respondenta a to v Okružní ulici. Je vidět, že toto je území, které respondent zná nejvíce, jelikož jsou zde skoro všechny cesty pro

pěší. Kromě cest jsou u většiny panelových domů čísla popisná, což ukazuje na dlouholetou zkušenost. Tato mapa má také jednu z nejvíce realistických Slánských hor, hlavně z hlediska velikosti, ale i přesto vypadá hlavně jako bariéra. Kromě toho je zde i lom na Slánské hoře, který také nikdo jiný nezakreslil. Míra detailů ubývá když se posuneme dále od Okružní ulice, ale stále je znatelnost velká. Okružní ulice s dolním sídlištěm jsou propojeny přes obě schodiště a Pražskou ulicí. Na západě teritorium končí ulicí Na Vavřinci, kde tato ulice spíše působí jako bariéra. Zajímavé je na této mapě že jsou zde i dobře vidět výškové rozdíly, což moc jiných map nemá. Dále respondent zakresloval a popisoval místa, která nejvíce využívá jako je SYGO, Hulín autodoprava, nebo samoobsluha COOP. Hlavní uzly jsou tam, kde se Pražská ulice kříží s jinými ulicemi, tedy s Bienerovou ulicí a s ulicí Na Vavřinci. Teritorium je ukončeno Bienerovou a Pražskou ulicí, kde Pražská ulice je spíše okraj, který rozděluje části města a Bienerova ulice je bariéra, kudy lidé neprojdou.

6.9 Mapa 9

Teritorium na deváté mapě (viz příloha číslo 2 mapa číslo 9) je jedno z větších teritorií. Začíná na Pražském předměstí, a to hlavně v části s bytovými domy, dále je kolem kruhového objezdu, Masarykova náměstí a také je v průmyslové části města. Centrum teritoria je opět v Okružní ulici, kde jsou všechny panelové domy a společně s nimi je zde i hřiště a park. Severně od Okružní ulice je Slánská hora, která má jasně zakreslenou cestu z Bienerovy ulice. Západně od centra teritoria nevidíme spodní sídliště, ale místo toho vidíme až na kruhový objezd, který je spojen s Pražským předměstím pomocí Pražské ulice. Kolem kruhového objezdu jsou vyznačeny obchody, které respondent nejvíce využívá a to jsou samoobsluhy s potravinami a elektro. Dále je na západě vidět centrum města, a hlavně Masarykovo náměstí. Na náměstí je pouze budova úřadu. Jižně od Okružní ulice je vidět průmyslová část města. Hlavní ulice, které zde jsou vyznačeny jsou Netovická a U Ploché dráhy. Nakresleny jsou zde areály firem, které zde sídlí a zbytek prostoru, kam respondent nechodí je nevyplněn a ohraničen bariérami. Kromě firem jsou zde i vyznačeny volnočasové aktivity jako je plochá dráha a střelnice. Za plochou dráhou teritorium končí. Východně od centra teritoria je opět teritorium ukončeno Bienerovou ulicí, za kterou jsou vidět pouze rodinné domy, výrobní areály a vjezd do Trojanovy ulice. Mapa je dále překreslena (viz příloha číslo 3 mapa číslo 9).

Centrum teritoria je opět Okružní ulice, a to je zřejmé i z detailů, které jsou kolem Okružní ulice a nikde jinde. Detaily v Okružní ulici jsou, protože zde respondent chodí pěšky, kdežto na zbytku mapy jezdí převážně autem. To je protože jsou naznačeny

hlavně cesty pro auto a nejsou zde detaily, které by zakreslil člověk co chodí pěšky. Toto může potvrzovat i absence spodního sídliště, přes které respondent jezdit ani nemůže. V centru města je zakreslena pouze jedna budova což značí, že do centra města nebude respondent jezdit tak často jako do průmyslové části. Průmyslovou část města zná respondent velmi dobře a nejspíše sem i jezdí za prací. Prostor mezi ulicemi Pražská a U Ploché dráhy je respondentovi neznámý, jelikož residenti Pražského předměstí do něj nemají přístup. Proto má značně méně detailů, tento prostor působí jako bariéra. Doprostřed Okružní ulice byla v příloze 3 mapě číslo 9 dokreslena jedna cesta, jakožto nejpravděpodobnější přístup k zakreslenému parku, dle respondentova obydlí. Severně je teritorium ohraničeno Slánskou horou tedy bariérou, bez cesty za horu. Uzly jsou pak u kruhového objezdu, střet ulice Pražské a Na Vavřinci, střet ulice Pražské a Bienerovy a nejspíše by se jako uzly daly brát i střety ulic s ulicí U Ploché dráhy.

6.10 Mapa 10

Teritorium na poslední mapě (viz příloha číslo 2 mapa číslo 10) je nejvíce podobné teritoriu na čtvrté mapě. Teritorium se rozkládá u panelových domů na Pražském předměstí a dále v centru města na Masarykově náměstí. Okružní ulice má opět nejvíce detailů a nejvíce pěších cest s velkým počtem ploch se zelení. Jsou zde všechny panelové domy podle skutečnosti a severně nad centrem teritoria je Slánská hora, která je značně menší než na zbytku map. Západně od Okružní ulice je spodní sídliště, které je spojeno s Okružní ulicí pouze 2 cestami a to před Pražskou ulicí a schodištěm, které je blíže Pražské ulici. Detailů je zde méně než u Okružní ulice, ale stále jsou zde všechny panelové domy dle skutečnosti. Následně teritorium pokračuje ke kruhovému objezdu, který je spojen se zbytkem mapy pomocí Pražské ulice. U kruhového objezdu je zakreslena samoobsluha a kostel. Teritorium pak dále pokračuje na Masarykovo náměstí pomocí ulice Vinařického. Na Masarykově náměstí je zakreslen pouze městský úřad. Za městským úřadem teritorium končí. Jižně od Okružní ulice teritorium končí Pražskou ulicí která má zakresleny panelové domy pouze na sever od ní. Na východě je teritorium ohraničeno Bienerovou ulicí. Je zde i vstup do ulic Trojanova a Přibilova, ale ulice dále nepokračují. Mapa je dále překreslena (viz příloha číslo 3 mapa číslo 10).

Centrem teritoria je opět Okružní ulice, jelikož je to bydliště respondenta. Okružní ulice má také nejvíce detailů, i když spodní sídliště nezůstává daleko za Okružní ulicí. Teritorium je na severu ohraničeno Slánskou horou, které je zde spíše jako bariéra, jelikož za ní nic není. Zajímavé jsou šířky pěších cest, kde ty důležitější pro

respondenta jsou širší než ty které tolik nepoužívá. Často využívané jsou schody, které spojují sídliště. Respondentova mapa opět ukazuje, jakou pěší cestou chodí do centra města na Masarykovo náměstí, nejspíše na městský úřad. Detaily mapy podél této cesty ale ubývají, což naznačuje, že respondent to zná více v okolí svého bydliště než kolem centra města. Hlavními uzly jsou kruhový objezd a křižovatky u Bienerovy a Pražské ulice. Teritorium je ukončeno Bienerovou a Pražskou ulicí, kde obě ulice působí spíše jako bariéry pro respondenta.

6.11 Společná mapa

Na společné mapě (viz příloha 4) je vidět jaké části Pražského předměstí předešlých 10 respondentů považuje za své teritorium. Čím je šrafa na mapě tmavší, tím více lidí nakreslilo, že tuto část považuje za své teritorium. Nejčastěji zakreslená je Slánská hora, 9 z 10 respondentů ji považuje za své teritorium. Cesta ke Slánské hoře ale tak často nakreslena není a cesta kolem hory už vůbec ne. Kromě Slánské hory téměř všichni respondenti zakreslili obvod Okružní ulice a různé cesty vedoucí od Okružní ulice. Naopak cesty uvnitř Okružní ulice nejsou tak využívány, ale hřiště s parkem využívané je. Co se týče další zeleně, tak ostatní plochy nejsou zdaleka tak populární, jelikož jsou v méně než polovině zakreslených teritorií. Co se týká dalších cest pro pěší na Pražském předměstí, nejsou tak často využívány jako cesty vedle silnic. Když se vrátíme k cestám z Okružní ulice, nejpopulárnější je cesta přes Bienerovu ulici. Další cesty z Okružní ulice jsou přes zdejší schodiště a to častěji přes schodiště blíže u Pražské ulice. Další populární část teritoria je Pražská ulice, která byla zakreslena velmi často. Co se týče dalších ulic na Pražském předměstí, ty které se vyskytovaly častěji, jsou ulice Na Vavřinci, Trojanova, Přibilova, Netovická a U Ploché dráhy. Tyto ulice nejsou ale tak často v teritoriu jako Pražská ulice. Teritoria nebyla pouze na Pražském předměstí, nacházela se i v centru města a okolí. Pražské předměstí je s centrem města spojeno nejčastěji přes Pražskou ulici a kruhový objezd. Od kruhového objezdu respondenti nejčastěji chodí směrem do centra přes ulici Vinařického. Centrum jako takové není zdaleka tak často součástí teritoria jako místa na Pražském předměstí. Další cesty od kruhového objezdu vedou do ulic Šultysova a Ouvalova, které jsou využívány hlavně pro zdejší nákupní zónu. Poslední ulice vedoucí od kruhového je ulice U Brodu, která je stejně využívána jako Vinařického ulice, ale pak končí na první křižovatce. V této oblasti, tedy u ulice U Brodu se také nachází dva parky, které respondenti zakreslili do teritoria, kdy jeden z těchto parků byl zakreslen jenom jednou a druhý dvakrát. Kolem centra je vyznačeno více ulic, ale ty jsou součástí teritoria pouze výjimečně.

7 Diskuse

Jako první bych se chtěl v diskusi zaměřit na to, jak jinak by vypadaly výsledky, kdyby byl použit jiný metodický postup. Dle mého názoru by nastaly největší rozdíly ve třech případech. A to zvolení jiné skupiny respondentů, které neznám, nebo zvolení jiné věkové skupiny respondentů, nebo zvolení respondentů z jiné části Pražského předměstí.

Pokud by byl zvolen vzorek respondentů, které neznám, tak výsledky by byly ovlivněny nejméně z daných metodických postupů. Jelikož by to stále mohli být residenti Okružní ulice, mohlo by jejich teritorium být velmi podobné těm, která jsou v této práci. Teritoria by samozřejmě byla trochu jiná, ale to se mění s každým respondentem.

Zvolení jiné věkové skupiny by mělo větší dopad na výsledky než první příklad. Každá věková skupina má jiné priority, a to by se mohlo odrážet na jejich teritoriu. Například pokud by to byly mapy žáků základní školy, tak by na mapách byla vidět častěji cesta do školy než teď, kde na mapách jsou vidět cesty do práce. Změna výsledků by nastala i v případě kdyby nebylo věkové omezení skupiny respondentů. To by vedlo k největší různorodosti map.

Asi největší rozdíl by nastal, kdybych oslovil respondent z jiné oblasti Pražského předměstí. Asi největší rozdíl by byl patrný, pokud bych oslovil respondenty z rodinných domů na jižní straně Pražské ulice. Toto by zaručeně změnilo výsledky, jelikož v současné době tato část Pražského předměstí v mapách často není. Je možné, že pokud by byli respondenti z této části, sídliště s panelovými domy by vůbec nebyla v mapách. Další velká změna výsledků by nastala, když by respondenti byli z celého Pražského předměstí. To by více ukázalo, jak residenti jedné specifické části tuto část využívají. Na druhou stranu by se vyskytl problém se složitějším popisem jednotlivých map a jejich vzájemného porovnání.

Z výsledků je patrné, že teritoria na Pražském předměstí jsou různá a často se i překrývají mezi sebou. Tyto rozdíly jsou přirozené u lidské teritoriality, jelikož lidská teritoria jsou daleko více symbolická než teritoria u jiných druhů (Osman 2014). Symboliku vidíme hlavně v překrývání jednotlivých teritorií, kde většina residentů využívá stejné prostory teritoria. Toto by u zvířat nevzniklo, protože ta by do svého teritoria nepustila nikoho dalšího, a proto jsou lidská teritoria více symbolická.

Dále navazuje uspořádání prostoru na mapě, které vnímá každý respondent přece jenom odlišně. Mapy totiž opravdu odrážejí chování nebo psychiku respondentů (Herink et al 2014). Toto je vidět, když se porovná mapa respondenta, který častěji jezdí autem s mapou respondenta, jenž spíše chodí pěšky. Mapy lidí, kteří jezdí autem, budou mít častěji větší rozsah, protože mohou dojet dál. Ale zároveň mají méně detailů. Některé ulice nebudou mít nic zakresleno, jelikož jejich využití je pouze na průjezd.

Další tvrzení, které bylo z výsledků potvrzeno je, jakou hodnotu dávají respondenti určitým místům pro uspokojení svých potřeb (Sack 1986). Toto se potvrdilo, jelikož respondenti často zakreslovali místa, která každodenně využívají. Tato místa pak i popisovali, pro jejich důležitost. Občas i jejich teritorium vedlo do tohoto místa a tam končilo. Tato místa mohou být jak veřejná prostranství, tak komerční nebo administrativní budovy.

Něco, co na druhou stranu bylo těžší potvrdit nebo vyvrátit je Sackova definice lidské teritoriality, tedy „*pokus jedincem nebo skupinou lidí ovlivnit, působit nebo ovládat lidi, jevy nebo vztahy vymezením a prosazením kontroly nad určitou oblastí*“ (Sack 1986). Tato definice je těžká na potvrzení nebo vyvrácení hlavně proto, že z map se těžko pozná ovlivňování, působení nebo ovládání. Pokud bych zvolil formu rozhovoru, tak tuto definici mohu spíše potvrdit než vyvrátit.

8 Závěr a přínos práce

Cílem této práce bylo zmapovat a popsat lidská teritoria na Pražském předměstí a hledat vztah mezi podobou konkrétních teritorií a strukturou prostředí, která je hostí.

Mapování lidských teritorií pomocí mentálních map je velmi účinný způsob, jak zjistit rozsah a charakter lidského teritoria. Lidé totiž mají ve zvyku zakreslovat a popisovat hlavně ta místa, která nejlépe znají a nejvíce používají. Z map je vidět, že místa, která respondenti znají nejvíce, jsou právě kolem jejich obydlí. To je patrné z většího množství detailů a celkově větší přesnosti mapy. Kromě toho lidské teritorium často odráží aktivity, které respondent často dělá. V případě této práce se teritorium často odvíjí například podle pracovního místa respondenta.

Popisování teritorií pouze z mentálních map a bez rozhovoru je ale méně účinné. Jelikož často není z mapy patrné, co přesně měl respondent na mysli. Například některé ulice mohou být zakresleny jinde v prostoru a je velmi těžké zjistit, co tím respondent myslel.

Co se týče celkového rozsahu teritorií, ukázalo se, že ve většině případů zůstává teritorium právě na Pražském předměstí. Buď se jedná o menší teritorium, které je ohraničeno Bienerovou ulicí, Pražskou ulicí, Slánskou horou a ulicí Na Vavřinci, nebo se jedná o větší teritorium které vede až do centra města nebo do průmyslové oblasti Pražského předměstí.

Nejčastěji používaná veřejná prostranství v těchto teritoriích jsou pak hlavně v oblasti Okružní ulice, Slánské hory, Pražské ulice a občas průmyslové části Pražského předměstí. Další důležité oblasti jsou centrum města a obchodní zóna kolem kruhového objezdu, kam se značná část map dostala. Když se mapa rozšířila do místa, které bylo dál od Pražského předměstí, končila nějakým významným bodem jako je například obchod, který respondent využívá. Za tímto bodem pak teritorium končí.

Výsledek práce by mohl posloužit v projektu revitalizace sídliště na Pražském předměstí, kde se město Slaný snaží vytvořit lepší podmínky pro život. Tato práce by mohla pomoci při identifikování míst, která residenty předměstí využívají. Tato místa by se mohla stát prioritou při revitalizaci.

9 Přehled literatury a použitých zdrojů

Odborné knihy

Bell P. A. et Fisher J. D. et Baum A. et Greene T., 2001: Enviromental Psychology fifth edition. In: Osman R., 2014: Městská teritorialita na příkladu města Brna. Masarykova univerzita, Přírodovědecká fakulta, Brno. 168 s. (Disertační práce) „nepublikováno“ is.muni Masarykova univerzita.

Buzan T., 2007: Mentální mapování. Portál, Praha, 168.

Demek J. et Horník S., 2005: Zeměpis pro 6. a 7. ročník základní školy: Planeta Země a její krajiny. SPN – pedagogické nakladatelství, Praha, 96.

Gould P. et White R., 1974: Mental maps. Penguin books. Harmondsworth, 203.

Klein Z. et Fraňková S., 1997: Úvod do etologie člověka. HZ Systém, Praha, 193.

Kubánek V., 2012: Královské město Slaný na pozadí historie (I.). Tribun EU s.r.o, Brno, 304.

Kubánek V., 2017: Královské město Slaný na pozadí historie (II.). Tribun EU s.r.o, Brno, 178.

Lynch K., 1960: The image of the city. MIT Press, Cambridge, 194.

Matoušek R. et Osman R., 2014: Prostor(y) geografie. Nakladatelství Karolinum, Praha, 309.

Montello R. D., 2013: Behavioral Geography. Oxford University Press, Oxford, 37.

Sack R. D., 1986: Human territoriality: Its theory and history. Cambridge University Press, Cambridge, 249.

Sedláková M., 2004: Vybrané kapitoly z kognitivní psychologie: mentální reprezentace a mentální modely. In: Osman R., 2010: Behaviorální a humanistická konceptualizace lidské teritoriality. Masarykova univerzita, Přírodovědecká fakulta, Brno. 86 s. (Rigorózní práce) „nepublikováno“ is.muni Masarykova univerzita.

Schmeidler K., 2001: Sociologie v architektonické a urbanistické tvorbě. In: Osman R., 2014: Městská teritorialita na příkladu města Brna. Masarykova univerzita, Přírodovědecká fakulta, Brno. 168 s. (Disertační práce) „nepublikováno“ is.muni Masarykova univerzita.

Články v odborném periodiku a sborníky

Drbohlav D., 1990: PODNĚTY BEHAVIORÁLNÍ GEOGRAFIE VE STRUKTUŘE GEOGRAFICKÉHO VÝZKUMU. Sborník československé geografické společnosti 95 (4). 289-307.

Drbohlav D., 1991: MENTÁLNÍ MAPA ČSFR – Definice, aplikace, podmíněnost. Sborník České Geografické Společnosti 96 (3). 163-176.

Drbohlav D., 1993: Behaviorální přístup v geografii. In: Sýkora L., 1993 Teoretické přístupy a vybrané problémy v současné geografii. PŘF UK v Praze. 31–41.

Götz N. et Holmén J., 2018: Introduction to the theme issue: "Mental maps: geographical and historical perspectives". Journal of Cultural Geography 35 (2). 157-161.

Holmén J., 2018: Changing mental maps of the Baltic Sea and Mediterranean regions. Journal of Cultural Geography 35 (2). 230-250.

Internetové zdroje

Čerba O., 2004: Databázové systémy GIS (online) [cit. 2022.09.06], dostupné z <<https://web.archive.org/web/20090419012421/http://gis.zcu.cz/studium/dbg2/Materialy/html/index.html>>.

Gold J. R. 1982: Territoriality and human spatial behaviour (online) [cit. 2022.08.10], dostupné z <<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/030913258200600102>>.

Hájek R. et Suchomel J., 2014: Důl Slaný – jáma klecová a skipová (online) [cit. 2022.09.16], dostupné z <<http://hornictvi.kladnominule.cz/d367l-slanyacute.html>>.

Herink J. et Holec J. et Růžičková D., 2014: Myšlenkové (mentální) mapy (online) [cit. 2022.07.18], dostupné z <<https://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/18611/MYSLENKOVE-MENTALNI-MAPY.html>>.

Městský úřad Slaný, ©2017: O Slaném (online) [cit.2022.09.16], dostupné z <<https://www.meuslany.cz/o-slanem/d-45581>>.

Nasadil P., 2010: BB Centrum a OBRAZ MĚSTA (online) [cit. 2022.06.27], dostupné z <<https://www.archiweb.cz/en/news/bb-centrum-a-obraz-mesta>>.

Nešpor Z.R., 2018: Sociologická encyklopedie – teritorialita (online) [cit. 2022.08.10], dostupné z <<https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Teritorialita>>.

Pánek J. et Růžička O. et Hrubošová I., 2018: Sketch Mapping (online) [cit. 2022.06.27], dostupné z <<https://development.upol.cz/aramani/metoda/?id=2>>.

Seemann P. et Janata T., 2013: Kompozice mapy (online) [cit. 2022.07.27], dostupné z <<http://gis.fsv.cvut.cz/kartografie/1-2-2-mapove-pole.php>>.

Disertační / Rigorózní práce

Osman R., 2014: Městská teritorialita na příkladu města Brna. Masarykova univerzita, Přírodovědecká fakulta, Brno. 168 s. (Disertační práce) „nepublikováno“ is.muni Masarykova univerzita.

Osman R., 2010: Behaviorální a humanistická konceptualizace lidské teritoriality. Masarykova univerzita, Přírodovědecká fakulta, Brno. 86 s. (Rigorózní práce) „nepublikováno“ is.muni Masarykova univerzita.

Spilková J., 2006: Zahraniční investoři a jejich percepce investičního a podnikatelského prostředí v České republice: Pilotní studie v behaviorální geografii. Karlova univerzita, Přírodovědecká fakulta, Praha. 208 s. (Disertační práce) „nepublikováno“ dspace.cuni Karlova univerzita.

Zdroje podkladů

U příloh 1,3,4 – Mapy.cz: © Seznam.cz, a.s. 2022 dostupné z <<https://mapy.cz>>.

10 Seznam obrázků

Obrázek 1: Příklady rozložení mapy (Voženílek V., 2002: Zásady tvorby mapových výstupů. Univerzita Palackého Olomouc, Ostrava, 42).

Obrázek 2: Mentální mapa Afriky (Putalová L., 2014: Analýza mentálnej mapy Afriky žiakov gymnázií v Českej republike a na Slovensku. Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, Olomouc. (Bakalářská práce) „nepublikováno“ library.upol Palackého univerzita).

Obrázek 3: Mentální mapa kvality ŽP Moravy a Slezska (Voženílek V., 1997: Mentální mapa a mentální prostorové představy. Geodetický a Kartografický Obzor 43 (1). 9-14).

Obrázek 4: Lokalita Pražského předměstí (<<https://mapy.cz/>> [cit. 2022.09.16])

Obrázek 5: Pohled z výšky na Pražské předměstí (<[https:// earth.google.com/](https://earth.google.com/)> [cit. 2022.10.23])

11 Seznam příloh

Příloha 1: Mapa širších vztahů Pražského předměstí

Příloha 2.1: Mapa respondenta č. 1

Příloha 2.2: Mapa respondenta č. 2

Příloha 2.3: Mapa respondenta č. 3

Příloha 2.4: Mapa respondenta č. 4

Příloha 2.5: Mapa respondenta č. 5

Příloha 2.6: Mapa respondenta č. 6

Příloha 2.7: Mapa respondenta č. 7

Příloha 2.8: Mapa respondenta č. 8

Příloha 2.9: Mapa respondenta č. 9

Příloha 2.10: Mapa respondenta č. 10

Příloha 3.1: Rozsah teritoria respondenta č. 1

Příloha 3.2: Rozsah teritoria respondenta č. 2

Příloha 3.3: Rozsah teritoria respondenta č. 3

Příloha 3.4: Rozsah teritoria respondenta č. 4

Příloha 3.5: Rozsah teritoria respondenta č. 5

Příloha 3.6: Rozsah teritoria respondenta č. 6

Příloha 3.7: Rozsah teritoria respondenta č. 7

Příloha 3.8: Rozsah teritoria respondenta č. 8

Příloha 3.9: Rozsah teritoria respondenta č. 9

Příloha 3.10: Rozsah teritoria respondenta č. 10

Příloha 4: Mapa celkového teritoria